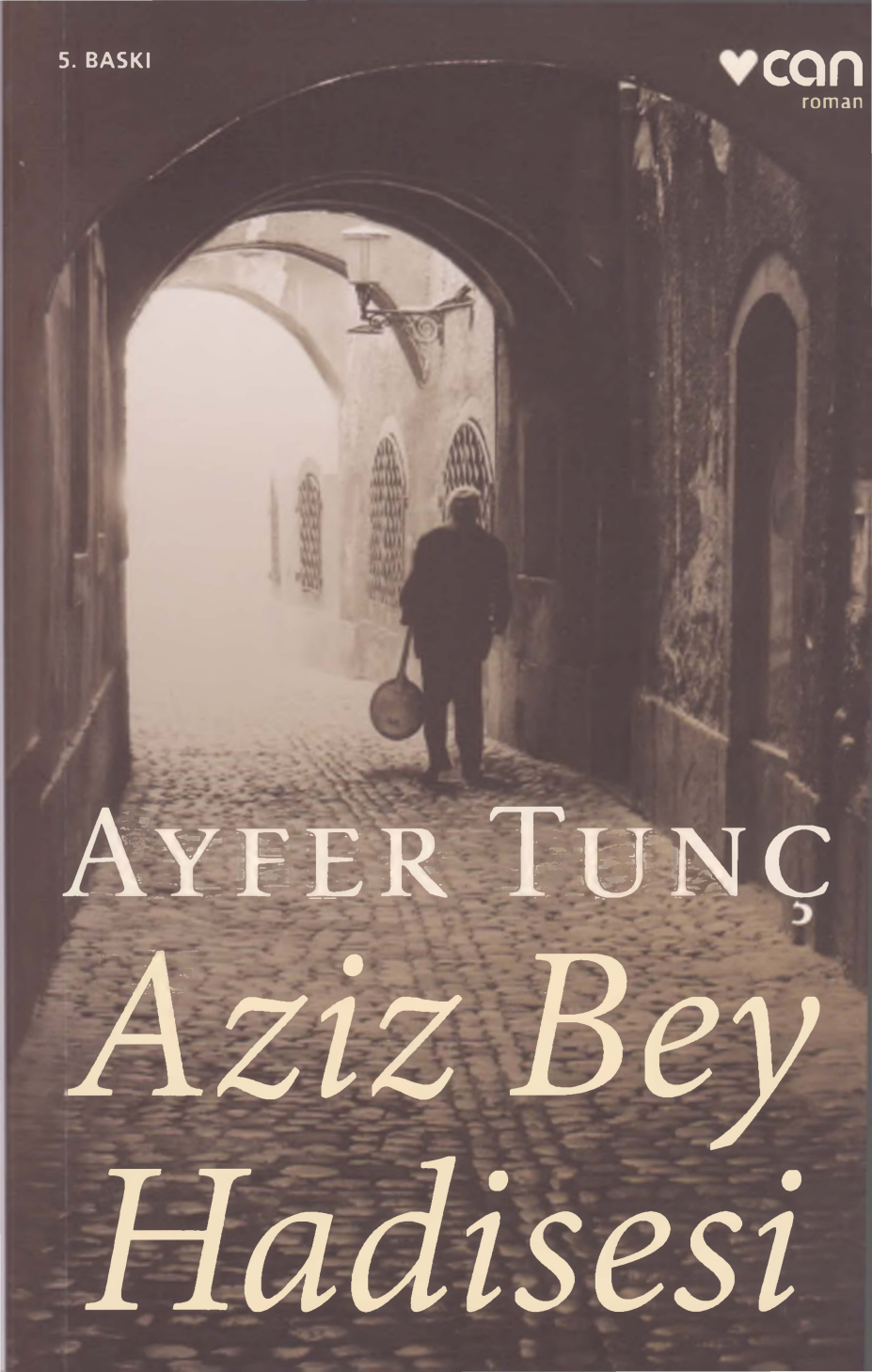
5. BASKI

can
roman

AYFER TUNÇ

Aziz Bey Hadisesi

AYFER TUNÇ

AZİZ BEY HADİSESİ

© 2006, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1.-2. basım: YKY, 2000-2001
Can Yayınları'nda 1. basım: 2006
5. basım: Şubat 2015, İstanbul
Bu kitabın 5. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Bu kitabın 4. basımında, önceki basımlarda yer alan beş öykü kitaptan çıkarılmış, *Aziz Bey Hadisesi* bağımsız bir kitap olarak basılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2176-2

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

AYFER TUNÇ

AZİZ BEY HADİSESİ

ROMAN

can

Ayfer Tunç'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bir Mâniniz Yoksa Annemler Size Gelecek, 2005
Kapak Kızı, 2005
Evvelotel, 2006
Mağara Arkadaşları, 2006
"Ömür Diyorlar Buna", 2007
Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2009
Yeşil Peri Gecesi, 2010
Suzan Defter, 2011
Dünya Ağrısı, 2014

AYFER TUNÇ 1964'te Adapazarı'nda doğdu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İlk öykü kitabı 1989'da yayımlanan *Saklı*'dır. Yazar bu kitabını daha sonra *Evvelotel* adlı öykü kitabıyla birleştirerek *Evvelotel-Saklı* adıyla yayımladı. Diğer öykü kitapları *Mağara Arkadaşları*, *Aziz Bey Hadisesi* ve *Taş-Kâğıt-Makas*'tır. *Taş-Kâğıt-Makas*'ın içinde yer alan kısa romanı *Suzan Defter*'i 2013'te; *Aziz Bey Hadisesi*'ndeki kitaba adını veren eseri 2014'te bağımsız olarak yayımladı. Bu iki kitapta yer alan diğer kısa öyküleri *Kırmızı Azap* ismiyle kitaplaştırdı. Sait Faik'in öykülerinden hareketle TRT için yazdığı *Havada Bulut* adlı senaryosu 2002'de, Orhan Kemal'in aynı adlı romanından uyarladığı *72. Koğuş* adlı senaryosu 2010'da çekildi. Yazarın *Kapak Kızı* (1992), *Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi* (2009), *Yeşil Peri Gecesi* (2010) ve *Dünya Ağrısı* (2014) adlı romanlarının yanı sıra, *Memleket Hikâyeleri* (İletişim Yayınları, 2012) adlı anı-öykü kitabı, *Bir Mâniniz Yoksa Annemler Size Gelecek* (2001), *"Ömür Diyorlar Buna"* (2007) adlı yaşantı kitapları, Oya Ayman'la birlikte yazdığı *İkiyüzlü Cinsellik* (1994) adlı bir inceleme kitabı ve *Harflere Bölünmüş Zaman* adlı bir e-kitabı vardır.

www.ayfertunc.com

Bir gece Zeki'nin meyhanesinde acıklı bir hadise oldu. Zeki, Aziz Bey'i tartaklayıp dışarı attı. Nasıl başladığını, ne olduğunu kimse tam hatırlayamadı. Herkes olmadık şeyler anlattı sağda solda. Kimileri "Zeki başlattı," dediler, kimileri "Hayır, Aziz Bey zilzurna sarhoştu," diye itiraz ettiler. Müşterilere kabahat bulanlar çıktı "Büyütülecek bir mesele değildi," diyenler oldu.

Hadiseden birkaç saat sonra, Aziz Bey evine gitti. Odaya ağır bir hastalık gibi çöken, kaypak bir ampulün ışığında biraz oturdu, gözlerinde bir türlü akamayan korkunç bir yaş birikintisiyle Haliç'in kirli sularına yansıyan ve sık sık bulutlarla örtülen, kırık dökük bir ay ışığına baktı; aklından son olarak hurma ağaçlarının ve çok yüksek palmiyelerin gölgelediği sıcak ve alabildiğine mavi bir şehirde yaşanan çok kısa ama çok mutlu üç günü geçirdi. O mutluluk ansızın kedere dönüştü, yüzüne yansıdı. Yanılgılarla dolu bir ömrün bütün çilesini saklamaktan artık vazgeçmiş, çökmüş yaşlı yüz, bir anda ağlamaklı oldu, öyle kaldı.

O soğuk ve yağmurlu gecenin sabaha uzanan saatlerinde, onun fersiz gözlerini usulca örten yoktu. Kendini oturduğu koltuğa bırakıvermişti. Çocukça bir küs işareti gibi üst üste binmiş parmaklarını açan, kuş gibi hafifle-

miş kollarını iki yanına koyan yoktu. İçinde acı çeken ruh süzülerek dışarı çıktı. Pek az kalpte sevgiyle yâd edilecek bir iz bırakmış, çırpıntılı bir ömrün sonuna geldi, huzura kavuştu.

Her şey olup bitti artık. Ama hâlâ, şehrin gece olunca uyanan bir dev gibi büyüyen sokaklarında, o sokakların yerlileri onu arıyor. Midyeci Gafur *Agos* satan Boğos'a, Boğos Piyangocu Tayfur'a, Tayfur tek sigara satan, bacakları kalçadan kesik İbo'ya onu soruyor. Ağa Camii'nin sokağında tespih ve esans satan Kara Hacı'nın akları fazla parlak gözleri bile onu arıyor. O sokakların yerlileri gizli kederini yıllardır sezemedikleri Aziz Bey'in yakaları ve kol ağızları mor satenden, eprimiş kostümüyle ve rengi ağarmış siyah bir kılıf içindeki tamburuyla, cakalı cakalı yürüyerek sokaktan geçişini özlüyorlar.

Sokak öksüz kaldı.

Klarnetçi Bahri'ye göre Zeki'nin meyhanesinde o gece yaşanan, acıklı bir hadisedir. Hiç olmasaydı daha iyiydi. Zeki çok ileri gitti. Haklıydı haklı olmasına ama Aziz Bey'i tartaklamayacaktı. O hadisenin olduğu gece Bahri iş dönüşü evine gidip yatağına yattı, uzun uzun düşündü. Neyi, niçin düşündüğünü bilemedi ama Aziz Bey'de bir farklılık, durumda bir "bu adama bu yapılmaz"lık hissediyordu. O gece gözüne uyku girmedi, tam kalkacağına yakın aradığını buldu: Aziz Bey'in meşk adamlarının insan sırasına konulduğu günlerin tozlanmış bir yadigârı olduğunu anlayıverdi. İşte o zaman içi şiddetle sızladı. Ne de olsa Bahri o günleri görmüş adamdır, yol yordam, edep erkân bilir. Vefa nedir, çok iyi bilir. O günlerin hatırası da olmasa, hayatın anlamını tamamen kaybedecektir.

Darbukacı Mercan ne olduğunu soranlara "Görmedim, bilmiyorum, ben heladaydım, o sırada olmuş ne ol-

muşsa," dedi. Helada filan değildi ama pek umursamamıştı. Yarım yamalak da olsa olup biteni görmüştü aslında "Bana ne," diyordu içinden. Mercan'da meşk adamı ruhu yoktur. Sanki darbukaya vuran usta eller onun değildir. Ağzı söylese de "Hicran olacaksa bu aşkın sonu" şarkısını, aklı başka yerdedir. Minibüsünü çektiği gün kapının önüne eyvallah, diyecek gecelerin ortaklarına. Aklında fikrinde hep mavi bir minibüs var.

Garson Davut ise her şeyi gördü, biliyor. Günlerdir gizli bir sevinçle bekliyordu zaten. O doğuştan bir kötülük kutusudur, haindir, zehirlidir, kötülüğü sever. Ortada hiçbir şey yoksa "İçime doğuyor, bugünlerde kötü bir şeyler olacak," der. Onun tabiatı kötücüldür. Sağda solda en yanlış konuşan, bire bin katan odur. Zeki'nin yüzüne güler, patron diye etrafında pervane olur; ama çakırkeyiflikten sarhoşluğa geçtiğini hissettiği an, hevenkle muzları, kalıpla peynirleri, kalem kalem pirzolaları poşete doldurduğu gibi evine götürür.

Zeki her ne kadar "Ben haklıydım, burama gelmişti artık, dükkânın içine sıçtıydı herif!" dese de Aziz Bey için; o geceden beri durgunlaştı, üzerinde hep ağladı ağlayacak bir hal var. İçinde, yerini kestiremediği bir nokta çok şiddetli ağrıyor. Bazı günler midesinin ağrıdığını sanıyor, bazı günler kalbinin. Dükkânı kapatıp evine gidiyor, pencerenin önüne oturuyor. Şehrin gecesine ateşböcekleri gibi süzülen ışıklara bakıp Aziz Bey'in artık sönmüş olan ışığının vaktiyle nerede yanıyor olabileceğini kestirmeye çalışarak, gözleri dolu dolu, karısına "Haksız mıydım ama Mukadder?" diye soruyor. "Yapılacak hareket miydi o?"

Yatağa uzanmış, saçlarını yastığa sermiş ve sağ bileğini dolduran altın bileziklerinin şıngırtılarına dalıp gitmiş karısı, hiç düşünmeden "Amaaan be Zeki, kaç kere söyliycez, sen haklıydın tabii," diyor sadece. Ama herke-

sin haklı olduğunu söylemesi Zeki'yi yatıştırmıyor, içindeki ağrı geçmiyor.

Güneşten ağır ağır gölgeye geçilir gibi, pek de anlamadan akşam olur gibi, ışıklı, neşeli bir yüzden kederlere geçti Aziz Bey. Kederli bir mazisi oldu. Burnu havada, başı dikti hep. Başka türlü yaşamayı beceremediyse de, o gece Haliç'in kirli sularına bakarken anladı ki aslında hep öyle sanmış. Oysa şiddetle yanılmış. Ve yine anladı ki hayatı zaten tümüyle bir yanılgıymış.

Kan döken öfkelerle çıldırtan gamsızlığın, taş gibi ağır acılarla isterik neşelerin, hazin doğumlarla gülünç ölümlerin, zehirli nefretlerle zaaflı aşkların, kedi ile köpeğin, eğri ile doğrunun, ak ile karanın ana baba bir kardeşmişçesine birlikte ve birbirini yiyerek yaşadığı; düzgün hayatlar cephesindekilerin akıllarına sığmayacak kadar karışık, hayat denen muammanın kısa bir özetini andıran o diğerlerine benzemez sokaklardan geçti. Gitti, döndü, geldi. Birbirlerini tüketerek besleyen, böylece var olanların yaşadığı nokta kadar bir toprak parçası üzerinde kısa sayılabilecek ömrü hızlıca tükendi.

Bütün bunları bilmeden kim bilebilir, kim haklı, kim haksız?

Yıllar önce ağlamaklı bir terzinin ünlü bir sahne sanatçısı için diktiği ama kör olunca yarım bıraktığı, yakaları ve kol ağızları mor satenden siyah kostümüyle Saray Gazinosu'nda tambur taksimi yaptığı sıralarda görülmeliydi Aziz Bey asıl. Bir gazinodan diğerine koşardı. Koşmak lafın gelişi. Koşmazdı da, tekliflere yetişemezdi. Hep burnu havada hep bakışları ufukta kimselerin görmediği yüce bir noktada çalımla yürür, sanatını dinlemek için sabırla bekleyenlere epeyce ağırdan aldıktan sonra tamburunu lütfederdi. İzmir Fuarı sırasında organizatör-

ler kapısında kuyruk olurlardı. En büyükleri değilse bile, onların bir altı sanatçılar arkalarında çalması için Aziz Bey'i bizzat telefonla ararlar, bu da yetmezse ricacılar koyarlardı araya. Hepsini kapısında süründürürdü. Çalışında bir ruh vardı, acayip bir şeydi onun tambura vuruşu. Şurup gibi gelirdi dinleyenlere. Aksiydi de oldum olası. Ama öyle etkileyici bir hali tavrı, öylesine "bu işleri ben bilirim" diyen bakışları vardı ki, o gözkapakları mavi boyalı, sarı saçları kabarık, payetler, tüller, tüyler içinde kırıtan, kaprisinden geçilmeyen şarkıcılar, Aziz Bey'in karşısında dillerini yutarlardı.

Aslına bakılırsa "Ben tamburi olayım," filan diye bir derdi yoktu gençliğinde. Kader itti onu bu yola. Uzun ve gölgeli hikâyesinin bir yerinde tamburu eline yapıştı kaldı. Havaiceydi biraz, ruhu kuşları andırırdı. Filinta gibi delikanlıydı da, yakışıklıydı. İkide bir sineleri geniş, saçları dalga dalga, orta yaşa yaklaşan, kaçamağı seven, evli kadınlara âşık olurdu. Çabucak geçerdi aşkı, yaz akşamlarında çıkan tatlı bir meltem gibi. Eğri büğrü yazılarla yazılmış, basmakalıp aşk cümleleriyle dolu, gözyaşlarıyla ıslanmış gülünç mektuplar gönderirlerdi ona kadınlar. Okuyup atardı hepsini, gülerdi okurken.

Akasya ağaçları altında, tahta iskemleli kır kahvelerinde buluşup buluşup ayrılırdı kadınlardan. Sonra? Sonrası hiç.. Hemen her kadından geriye, masanın üstünde unutulmuş bir paket Gelincik sigarası kalırdı. Unutulmuş paketteki son sigarayı da içince, kadın aklından çıkıp giderdi. Hatırlamazdı bile ardına dönüp bakmadan bıraktığı kadınları. O kadınlar yolunu gözlüyorlarmış, buluştukları yerlere gidip onu bekliyorlarmış, geceleri yataklarında hep onu düşünüp gözyaşı döküyorlarmış umurunda mı? Öyle bir aşk bekliyordu ki hayattan, yüzünde birdenbire patlayan bir tokat gibi, onu serseme çevirsin. Eli ayağı tutulsun, kesilsin. Böyle çar-

pan aşka aşk, derdi Aziz Bey. Tamburilik filan o zamanlar nerede..

Gerçi dedesi biraz çalarmış. Biraz değil epeyce çalarmış. Vakitsiz öldü, tamburu aileye yadigâr kaldı. Aziz Bey'in babası bu tamburun kadrini bilemedi. Bilmek de istemedi zaten tellerine nelerin sindiğini. Ama yine de ömrünü kimseye hayır diyemeden, itilip kakıldıkça tamburuna sığınarak geçirmiş babasından kalan tek hatırayı kırıp atmaya gönlü elvermedi, dolabın üstüne kaldırdı bu garip, mahzun sazı.

Aziz Bey daha gözleri çipil çipil, burnu sümüklü bir çocukken, evi altüst ettiği zamanlarda, dolabın üzerinde, öylece unutulmuş, tozlanmış tamburu buldu. Bir daha da elinden bırakmadı boyunu birkaç defa geçen bu tuhaf oyuncağı.

Oyun olsun diye yayı sürter dururdu tambura. Elleri dirseklerine kadar sodalı suların içinde çamaşır yıkayan gamlı annesi, tamburun hazin sesini duyunca acıklı bir telaşla seslenirdi oğluna. "Aman evladım! Koy onu yerine, baban görmesin sakın.." Kadıncağız, bıraksalar bütün gün ses çıkaran bu oyuncakla oynamak isteyen oğluyla baş edemediyse de, babasının gelmesine yakın saatlerde, tamburu elinden alıp saklamayı her seferinde başardı. Aziz Bey biraz daha büyüyünce tambur annesiyle babasının odasından sessiz sedasız onun odasına geçti.

Aziz Bey'in babası hırçın tabiatlı bir adamdı, ince işler ruhunu derin derin oysa da kimselere göstermezdi. Karısı çok çekti elinden. Devamlı çatık kaşlar, yemek tuzlu diye, gömlek ütüsüz diye, ekmek bayat diye durmadan masaya inen bir yumruk, her vesileyle azarlayan davudi bir ses.. Ama yine de geceleri ortalıktan el ayak çekildikten sonra, Samatya sırtlarından denizi gördü görecek balkonunda oturup demlenirken, yüzünde sebebi bilinmeyen bir kahır, kafasında o eski, ince şarkılar uğuldardı.

Gülşen-i hüsnüne kimler varıyor
Kim ayağın öperek yalvarıyor..

Aziz Bey'e kalırsa sevdiğini alamamış. Doğru değil. Aziz Bey kendini yazdığı gibi babasını, dedesini de yazdı. Öyle zamanlar oldu ki, bütün bir ömrü yeniden yazdı. İnandı da buna üstelik. Babası ölüp gittikten, ona duyduğu gönül kırgınlığının yerini bir yapayalnız kalış aldıktan çok sonra, ince duyguları kalbinin bir köşesine hapsetmiş babasına böylesini yakıştırdı. Aslında babası annesini bal gibi de severek aldı; ama hep bir hayat gailesi, hep bir dik durma gayreti içindeydi. Fazlasıyla ince ruhlu, devamlı ezilen bir babanın, onun gibi ezik, boyun eğen çocuğu olmak yerine taş gibi katı, burnu havada olmak istedi. Hepsi bu.

Aziz Bey ise, dedesiyle babasının karışımı bir adamdı. Hem ince ruhlu, duygulu hem dediğim dedik, başı dik. İki mağrur cambaz aynı ip üzerinde yürümeye kalktığından hep kavgalıydı babasıyla. Pazar sabahları bile tıraş olan, sokağa şapkasız adım atmayan, adliyede memur babası, oğlu okusun, hâkim, savcı falan olsun istedi ama, Aziz Bey'in aklı hep bir karış havadaydı. Karanlık yüzlü kitaplar, çatık kaşlı hocalar, camları yarıya kadar gri yağlıboyayla boyanmış sınıflar ona sıkıntı verdi. Nerede havai, eğlenceli, gelgeç bir iş var, onun peşine düştü. Bacağını sakatlayıncaya kadar top sahalarında koştu durdu. Birkaç yaz üst üste Florya Plajı'nda cankurtaranlık etti, üstü açık arabalarla plaja gelen kızların beğeni dolu bakışlarından çok hoşlandı. Şoförlüğe merak sarınca, Bakırköy-Taksim hattında dolmuşta çalıştı. Kazandığı üçbeş kuruşu da meyhanelerde, randevuevlerinde yedi. Babası ne yaptıysa okumadı, pes eden babası oldu.

Ama ilk gençlik bu, çabuk geçer, geçti de. Babası emekli oldu, zaten renksiz geçmiş olan ömrünün geri ka-

lanını evle kahve arasında tüketmeye başladı. Birden çöktü. Dostlarının adlarını hatırlayamaz, hesabını kitabını tutturamaz oldu. Sağa sola borçlandı. Borçlandıkça sıkıntısı, öfkesi arttı. Aziz Bey askerden yeni gelmişti, anladı ki öyle gelgeç işlerle bu hayat teknesi yüzecek gibi değildir. Doğru dürüst bir iş tutmak gerektir. Eli yüzü düzgün bir delikanlıydı, ağzı laf yapıyordu, babasının da hatırı sayılır eşi dostu vardı. Kum çakıl ticareti yapan bir şirkete girdi. Her sabah erkenden kalkıp işe gittiğini ve akşam eve vakitlice döndüğünü gören annesi ve babası, oğullarının adam olacağına dair umutlar yeşertmeye başladılar. Ama bu düzenli hayat çok sürmedi. İki ufak penceresi kasvetli, kara kum yığınlarına bakan ter, zift ve soğan kokan bu basık yazıhanede başı yerde, omuzları düşük "Evet efendim, sepet efendim," diyerek çalışmaya başlayınca, hayatın ne çetin bir kavga olduğu Aziz Bey'in hülyalı başına vurmaya başladı. Babasının evde olmadığı pazar sabahları annesine mırın kırın etmeye kalktığında, annesi hep "Sebat oğlum," diyordu "sebat.." Etmeyecekti sebat mebat. Ama o burnu havada, dik başa, saçları ağarmış babadan harçlık istemek ağır geliyordu. Sebat etmese bile, sabırla çalışıyor, akşamları zor ediyordu.

İçindeyken, geniş ruhunun bütün pencerelerini alabildiğine açtığı, sazının tellerine dokundukça içinin titrediği meyhanelere o sıralarda dadandı. Babasıyla yine duvar gibi küstü. Akşam yemeklerini bile birlikte yemiyorlardı artık. Aziz Bey işten çıkar çıkmaz tamburunun kendisini beklediği meyhaneye gidiyor, çilingir sofrasını kurduruyor, yaşça kendinden büyük saz arkadaşlarına eşlik ederek "Solsan da sararsan yine gül pembe dehensin / Rab'bin bana bir nimeti varsa o da sensin" şarkısını okurken; her sabah kapısının önünden geçtiği ve camda durup onu beklediğinden artık kesinlikle emin olduğu Maryam'ı düşünerek gülümsüyor, onu camda her görü-

şünde tokat yemiş gibi sarsıldıkça, aradığı aşkı bulmuş olduğuna inanıyordu.

Aziz Bey'in dramı Maryam'la başlar. Çünkü ona âşık oldu. Bu aşk, kör bir göz, felçli bir sağ kol, tekleyen bir kalp gibi, ona hep acı verdi ama onunla birlikte yaşadı.

Maryam'ı da, ilk gençliğinde listesini tuttuğu o geniş sineli, sulugözlü kadınlar gibi düşünse, iyiydi. İçinde sadece cinsel bir arzu kımıldasaydı, Maryam'ın büyümek için acele eden bir fidan tazeliğindeki vücuduna, çok susamış birinin buğulanmış bir bardak suya baktığı gibi baksa, o vücudu istemekle kalsaydı iyiydi. Ama Aziz Bey Maryam'ın gözlerine baktı. Gözlerin tehlikeli olduğunu, Maryam'dan sonra anladı. İkide bir onun konuşan gözleri aklına gelmese, onu gördüğü zaman vücudunda parmaklarının ucuna kadar bir alev yürümese, dizleri titremese, dili damağı kurumasaydı; Aziz Bey de herkes gibi bir adam olacaktı.

Ne olurdu herkes gibi bir adam olsaydı? Hiç.. Ama belki daha uzun yaşardı. Belki ağır ağır çürüyerek yaşlanır, kamburlaşır "Aylar geçiyor sen bana hâlâ geleceksin" şarkısını unuturdu. Giderek şişmanlayan ve hiç susmayan bir kadınla evlenirdi. O kıytırık yazıhaneden çıkar, büyükçe bir şirkete girerdi. Eline biraz daha fazla para geçerdi, her ay başı kâğıt kalem alıp uzun uzun hesap yapar, her defasında sigarayı bırakmaya karar verirdi. İkide bir top oynarken cam kırdıkları için kafalarına vurduğu, okuyup savcı olsunlar, hâkim olsunlar istediği ikiz oğulları, belki bir kızı olurdu. Sonra kızının mahallenin bütün delikanlılarıyla yattığını öğrenir, çok kahırlanırdı buna. Ama hayatta öyle bir kıstırılmış olurdu ki, bilmemezlikten gelirdi bunları. Bilmemezlikten gelmek ona ağır gelmezdi, neden ağır gelmediğini kendine sormazdı.

Eğer Maryam'ın gözlerinde yakaladığını sandığı, kalbine acı bir su gibi damlayan o hazin şey olmasaydı, Aziz

Bey emekliliği çoktan gelip geçtiği halde, hayat ona "Çalış!" diye emrettiği için, üstüne cam kestirilmiş çelik bir masada, aynı defterleri doldurup dururken, bir gün birden tıkanır ve yığılır kalırdı.

Böylece herkesinki gibi bir hayat yaşamış olurdu.

Ama Maryam'dan sonra böyle olmadı. Kadınların kendini beğenmesine alışık, kadınlara karşı küstah Aziz Bey bir gün Maryam'ın tül perdenin arasından bakan, kuyu gibi derin ve kara gözlerine takıldı. Vaktiyle çok yakın olduğu, şimdi pek çoğu hayatta olmayan kimselere "Adeta efsunlandım," diye tarif ettiği o ânı hiç unutmamıştır. Sanki o an yaşadığı bir aşk değil, ilahî bir çağrıdır. Gördüğü şey bir çift göz değil, onu sıcak ama karanlık ve esrarlı bir âleme çağıran tuhaf bir yazgının ilk işaretidir. Bu âlemin zehirli olduğunu çok sonra anladı.

Ancak yaşadığına kader dememek elde değil. Aziz Bey o yazıhanede çalışmasa, yazıhanenin yolu Maryamların evinin önünden geçmese, Maryamlar o pasaklı apartmanın giriş katında oturmasalar, âşık olduğu o bir çift kuyu göz; patronu iflas ettiği için işten çıkmış, bu yüzden bütün gün evde, pencerenin önünde oturup duruyor olmasa, bütün bunlar gelmeyecekti başına.

Ne gelmişti ki başına? Hepsi hepsi yanlış yaşanmış bir aşktı işte. Kimin hayatında yanlış yaşanmış bir aşk yoktu ki? Ama Aziz Bey'in yanlış yaşadığı bu aşk, geriye dönüşü olmayan bir yol, bir türlü iyileşemeyen bir hastalık gibi bütün hayatına sirayet etti. Aziz Bey yanlışı yakalamak istedikçe, rüzgârın durmaksızın ileriye doğru savurduğu sarı bir yaprağa yürür gibi, yanlışa yürüdü, onu bir türlü tutamadı.

Ne zaman Maryam aklına gelse, Aziz Bey dilinde tatlı bir soğukluk hissederdi. Nane şekeri lezzetinde bir duygu dolaşırdı içinde. Sonra yerini uzun süren bir acılık alırdı. Bu aşkın öncesini, başlamakla başlamamak arasın-

da kararsız, o en lezzetli anlarını, en hülyalı safhasını hatırlamaktan hep kaçtı. Aslında unutmak istemekte haklıydı. Hatırladıkça hayatının nasıl yatak değiştirdiğini, ağır bir yanılgının yükünün altında nasıl ezildiğini de hatırlıyordu.

Üstelik başlangıçta herkesinki gibi bir aşktı onlarınki de. Ama herkesinki gibi yürümesini kader engelledi. İş çıkışı çarşıdan dönüyormuş gibi yoluna çıkmalar, göz göze gelince utangaç gülümsemeler, elden buluşma yerleri yazılı kâğıtlar düşürüvermeler, derken gözlerden uzak yerlerde önce kısa, sonra uzun buluşmalar. Öpüşmeler, sevişmeler.. Sinemalara gidildi, localar tutuldu, Kilyos'tan denize girildi, mermer masalı muhallebicilerde kazandibi yenildi. Küçük yalanlarla evden çıkıldı, çıkılamadığı zamanlar boşu boşuna beklenildi postane önlerinde.

Böyle devam etseydi iyiydi.

Maryam'ın ailesinin ekmek parası peşinden Beyrut'a gidecekleri tutmasa bu sıradan aşk sakız gibi uzayacak ve çürüyecek; küslükler, kıskançlıklar, kavgalar derken –zaten imkânsız– sonuna kadar yaşanıp bitecek ve her ikisinin de hanesine birer gençlik aşkı olarak yazılacaktı. Aziz Bey aşk acısıyla meyhanelerde hadise çıkartacak, kırıp dökecek, bir zaman daha hovardalık yapacak sonra zamanla durulacak ve annesinin bulacağı kendine denk bir kızla evlenecekti. Maryam da öyle. O da muhtemelen, sabahları dükkânını açar açmaz önce çelik kasasına göz atan, hantal, kof, geceleri kanepede uyuyakalan, korkak, ayakkabıcılık ya da mezecilik yapan bir adamla evlenecekti. Adada yazlık evi olacaktı. Yıldızlı, sıcak yaz gecelerinde Aziz Bey'i onun hayat dolu vücudunu düşünmekten uyku tutmayacaktı. Büyük ihtimalle Maryam daha zengin olacaktı, aynı semtte bile oturmayacaklardı Aziz Bey'le. Belki Maryam bir alışveriş esnasında bir an

onu görüp kaybedecek, eski aşkı başına vurduğu için, bir zaman ruh gibi gezinecekti evinde.

Her neyse.. Böyle olmadı. Maryamlar fakir bir aileydi. Amcası Artin kürkçüydü, vaktiyle Beyrut'a yerleşmişti. Babasıyla amcasının bir süredir sıkça mektuplaştıklarını ve amcasının bu yabancı diyarda güvenilir bir yardımcıya ihtiyacı olduğu için babasını ısrarla Beyrut'a çağırdığını Maryam bilmiyordu. Bir pazar akşamı babası kararını açıkladı. Bu yurtta ne uzayıp ne kısalıyorlardı. Didinmekten usanmıştı. Bu yüzden ailecek Beyrut'a gidilecek ve Artin Amca'nın işine ortak olunacaktı. Maryam o gece Aziz Bey'i düşünerek sabaha kadar ağladıysa da, bu kararı takip eden hafta içinde Beyrut'tan gelen kartpostallar, fotoğraflar, amca kızlarının şıklıkları ve mutlu tebessümleri Maryam'ı hızla etkiledi.

Maryam "Birkaç aya varmaz döneriz, babam yapamaz oralarda," diyordu. Buna Aziz Bey'i de inandırmıştı. Gidecekleri tarih için bugün yarın diye belirsiz bir zaman veriyor ama kesin bir gün ve saat vermiyor, vedalaşmak istemediğini belli ediyordu.

Hiç beklemediği bir sabah, yazıhaneye giderken Maryamların sokağında, Aziz Bey'in karşısına bir at arabası çıktı. Arabaya eskiciye satılan eşyalar yükleniyordu. Sokağın başında bir apartmanın gölgesine sığınıp koltukların, konsolların, şiltelerin, yorganların, kalaylı bakır tencerelerin, semaverin, hatta eski mantoların, kışlık çizmelerin at arabasına yüklenmesini seyretti. Gözleri dolu doluydu. Yerinden kımıldamadan, yeni bir yurda yerleşmeye giden, içinde sevdiği kızın da bulunduğu bu ailenin telaşını seyretti. Sonra Maryam, annesi, babası ve kız kardeşi elleri bellerinde dışarıdan evlerine şöyle bir baktılar, çamaşır ipiyle sıkıca bağlanmış eski püskü birkaç bavulu damalı bir taksiye koydular. Komşularına el sallayıp gülümseyen, ümitli yüzlerle taksiye binerek gittiler.

Aziz Bey ilk kez o gün kırıldı. Maryam'ın gidişini haber vermese bile, üzgün, ağlamaklı ve isteksiz olacağını, birkaç kez dönüp eve gireceğini sanıyordu. Onun gözünde canlanan gidiş tablosunda, Maryam apartmanın dış kapısının önüne oturmuş ağlıyor, annesi kollarından tutmuş, onu çekip kaldırmaya çalışıyor, babası öfkeyle taksinin tekerleğine tekme atıyor, işaretparmağını hiddetle Maryam'a sallıyor, annesi kızının üstüne yürüyen kocasının önüne geçiyor, kız kardeşi Maryam'ın kulağına eğilip usulca yalvarıyor, Maryam bir türlü yerinden kalkıp gidemiyor, gözleri sokağın sonunda Aziz Bey'i arıyor olmalıydı.

Böyle olmadı. Maryam da diğerleri gibi telaşlı telaşlı apartmana girdi çıktı, eşya taşıdı, sokağın başına bir kez olsun başını çevirip bakmadı. Oysa baksaydı, Aziz Bey'in yaşla dolmuş gözlerini, kırgın, üzgün, âşık halini görecekti.

Bu gidiş, Aziz Bey'in babasıyla kavgaları, dedesinin ölümü gibi olaylar sayılmazsa, hayatındaki ilk yıkımdır. Sonraki acıklı hadiseler bu ilk büyük halkaya eklenmiş ve böylece Aziz Bey'in hayatı kederli zamanlardan örülü upuzun bir zincir olmuştur. Arada yaşanan güzel ve mutlu günler bu acıklı havayı hiç değiştiremedi. Aziz Bey ne zaman hayatını gözlerinin önünden geçirecek olsa, yaşanmış bunca yıldan kendine acıklı ve kırık birkaç hikâye kaldığını gördü.

Etle tırnağı ayırırcasına acı veren o gidiş olmasaydı, bu aşk, aşk olmayacaktı aslında. Aziz Bey mecnuna döndü, daha çok gençti. Bundan daha büyük bir acı olamayacağını, sokaklarda Maryam'ın adını sayıklarken ölüp gideceğini sanıyordu. Ama bilmiyordu ki vücudun ruha ihanet etmediği anlar pek azdır. Ne çok ister insan büyük kederlerin ardından ölüp gitmeyi de, başaramaz. Ruh,

başına kara bir hale takarak göğe yükselmek için çırpınır ama vücut dünyalıdır; yer, içer, yaşar.

Aziz Bey de ölmedi, ölemedi ama kaçamağı seven olgun kadınların, onun esmer ve hatları keskin yüzünde kilitlenen bakışlarını fark edemez, titreyen burun kanatlarındaki şehveti okuyamaz oldu. Zayıfladı, rengi soldu. Annesi, oğlu ince hastalığa yakalanacak diye korktukça, Aziz Bey'in bütün mahallenin bildiği bir yığın aşk macerasından haberdar olan ve bütün bu gönül hikâyelerinden kendine bir övünme payı çıkaran babası, bunun da geçici bir aşk hikâyesi olduğunu düşünerek aldırış etmiyor "Bizim de geçti başımızdan, düzelir," diyerek, bu vesileyle karısına kendi eski aşklarını da ima ediyor ve zavallı kadının kimbilir kaçıncı defa kalbini kırıyordu.

Bu gidişten sonra Aziz Bey aşkın inanmaya ve yaşamaya değmez olduğunu düşünmeye başladı. Tam kadınlara karşı daha acımasız olmaya karar vermişken Maryam'dan uzun bir mektup geldi. İçtendi, dokunaklıydı, fazlasıyla romantikti. Aziz Bey'in aşka dair bütün görüşleri bir anda değişti. İnsan birini sevmeli hem de çok sevmeliydi.

Maryam'a uzun ve şiirli mektuplar yazmaya başladı. Yazısı çok çirkindi, kendi bile okumakta güçlük çekiyordu. Her sabah yazıhaneye geldiğinde inci gibi harfleriyle birtakım lüzumsuz defterleri dolduran muhasebecinin yazısına imrenerek bakıyor, bu uzun ve fazlasıyla özel mektuplarını ona temize çektirmek aklından geçse de çok utandığı için teklif edemiyordu. Geceler sürüyordu bu yüzden mektup yazması. Odasının ışığı sönmedikçe, elektrik faturalarını hatırlayan babası öfkeyle homurdanıyor "Mektebe giderken bu kadar ışık yaksaydın, şimdiye adam olurdun," diye yüksek sesle söyleniyordu.

Aziz Bey gözden bunca ırak oluşun Maryam'ın gönlüne de yansımasından korktukça yeni bir mektup alıyor,

sıcak bir şehirden gelen mektuplar aralanmıyor, kısalmıyordu işin tuhafı.

Ancak Aziz Bey biraz dikkat etseydi, incecik pembe kâğıtlara özentili bir yazıyla sola eğik biçimde, "y"lerin kuyrukları yuvarlatılarak ve "i"lerin üzerine minik daireler konularak yazılmış bu cevabi mektuplarda aslolanın aşk değil, bırakılıp gidilenin haline duyulan doymak bilmez bir merak olduğunu görebilirdi. Âşık olmayan bir göz, filmlerden, romanlardan edinilmiş bu basmakalıp satırları okusa, Maryam'ın da aşkın kendisinden değil, ardında bıraktığı yıkıntıdan haz alan kadınlardan olduğunu kolayca anlayabilirdi. Ama Aziz Bey bunu hiç anlamadı. Aslında pek de haksız sayılmazdı. Maryam nasıl ardında bıraktığı virane âşıktan haz alan kadınlardansa, Aziz Bey de kendisine tutulmayacak kadın olamayacağına inanan erkeklerdendi. Genç yaşından beri hayatına giren sayısız kadın, onun kendine böylesine güvenmesine sebep olmuştu. Uzaktaki sevgilinin Aziz Bey'i unutmasına elbette imkân yoktu.

Maryam'ın "Bensiz geçen günlerin.." diye başlayan ve ardında bıraktığı sevgilinin samimi duygularını şiddetle didikleyen sorularıyla dolu mektuplarında çocukça bir aşka tutulup uzaklara gitmek zorunda bırakılmış genç bir kızın değil, feleğin çemberinden geçmek üzere olan olgun bir kadının havası vardı. Aziz Bey'in kaleminin tepesini ısıra ısıra, masum ve meraklı sorularla dolu mektuplar yazarken hayal ettiği bu sevgili; aynı uzun mektuplarda yeni yurdunun havasını, suyunu, ihtişamını ve güzelliğini anlatıyor, çok güzel de olsa cehennem gibi sıcak bu ülkede ancak geceleri nefes alabildiklerini, hallerinin vakitlerinin hızla düzeldiğini yazıyor ve gerçekliği hiç sınanmamış ama çok içten cümlelerle Aziz Bey'i de bu yeni, mamur ve zengin ülkeye çağırıyordu.

"Sen de gel," diyordu Maryam. "Sensiz günler geçmiyor.."

Aziz Bey bu içten çağrıyı aldıkça ürperiyor ama bu cümlelerin sadece kâğıt üzerinde çok hoş durduğunu anlayamıyordu.

Kanına giren de, işte bu pembe kâğıtlara yazılmış çağrılar oldu.

Maryam'ın yolladığı mektuplara ve kartpostallara dalıp dalıp gittiği bir günün sonunda beklenen gerçekleşti, işten atıldı. Durumu öğrenen babası, âşıklık halinin tadını kaçıran oğlunu, aklı başına gelsin diye evden kovdu. Aslında niyeti Aziz Bey'i burnunu sürtecek kadar dışarıda bırakmak ve böylece hayatın ne demek olduğunu, yaşatarak öğretmekti. Kendi babası böyle yapmamıştı; yumuşak, ahenkli ama sadece kendine ait bir âlemde kaybolmuştu da iyi mi olmuştu? Biraz örfi idareci olsaydı, sağına soluna, oğluna kızına baksaydı, onları da okumaya, adam olmaya zorlasaydı hayatı köhne bir evle köhne bir daire arasında gidip gelerek tükenir miydi?

Fikir ve fiil iyi niyetliydi, masumdu. Ama babası hadisenin nereye varacağını kestiremedi.

Babası kahvede oturmuş, çanak oynuyordu. Mesainin bitmesine daha iki saat varken Aziz Bey elini kolunu sallayarak kahvenin önünden geçti. Yine iki dirhem bir çekirdekti ama bütün düzgün ve ütülü giyimine rağmen, halinde havasında bir dağınıklık, bir uçarılık vardı. Kravatını çıkarmış, cebine koymuştu. O yakışıklı delikanlı bu haliyle, okuldan kaçmış haylaz bir çocuğa benziyordu. Ayağıyla bir taş parçasını yuvarlaya yuvarlaya, sanki hayat dertsiz, tasasız, neşeli bir oyunmuşçasına yürüyor, yarın ne olacağını hiç merak etmiyormuş gibi görünüyordu.

Babası işi hemen anladı. Böyle olacağı belliydi. Sarardı, dudakları titredi. Kahveciden bir bardak su istedi. Yudum yudum suyunu içti. Bütün sıkıntısına rağmen ak-

şama kadar kahvede oturdu, oynadığı oyunu bırakıp kocaman adam olduğu halde, hâlâ aklı bir karış havada olan oğlunu düşündü, öfkelendi. Eve her zaman gittiği saatte gitti. İşten kovulduğuna pek de üzülmemiş görünen oğlunu divana uzanmış, gazete okurken buldu. Şaşırdı. Oğlunun, karşısında hiç değilse biraz süklüm püklüm duracağını, üzülmüş görüneceğini, kovuluşuna saçma da olsa bir bahane bulacağını sanıyordu. Bir iki öksürdü, başını eğdi, sesine alışılmadık bir ton buldu. Ne çoğu zaman olduğu kadar sert ne de kendinden beklenmeyecek kadar yumuşak tarzla koltuğuna oturdu.

"İşten niye erken geldin?" diye sordu.

Aziz Bey okuduğu gazetenin sayfasını çevirirken, umursuzca omuzlarını silkti.

"Kovdular.." dedi.

Aziz Bey'in ağzından, her an olan bir şeymiş kadar sakin ve doğal bir şekilde çıkan bu söz, evdeki havayı bir anda gerginleştirdi. Babası derin bir nefes aldı ve gittikçe öfkelenerek, öfkelendikçe sesi yırtılarak konuşmaya başladı. Dilinin kemiği yoktu, ağzına geleni söylüyordu. Hakaret dolu cümlelerle Aziz Bey'e bağırdıkça annesi fena oluyor; bir oğluna, bir kocasına dili tutulmuş gibi bakıyordu. Yüzünde anlatılmaz bir acı vardı. Her acı sözde yumruk yemiş gibi sarsılıyor, gözlerini yumuyordu.

Aziz Bey'in ne adiliği ne dilenciliği ne sütünün bozukluğu kaldı. Küfre varan hakaret cümleleri odanın duvarlarında çınlıyor, Aziz Bey'in içinde çırpıldıkça köpüren yumurta akı gibi hafif, kendinin de şaşırdığı bir sevinç büyüyordu. Oğlunu baharat, çiçek ve limon kokularının birbirine karıştığı sıcak bir ülkeye çağıran mektuplardan haberdar olmayan baba sonunda oğlunu evden kovdu. Ona batakhanelere, pis sokaklara, en adi orospuların yanına layık olduğu söyledi.

"Karşımda daha fazla dikilerek bu temiz ve şerefli evi kirletme! Defol!." dedi.

Annesi o sırada elleriyle yüzünü kapatmıştı. Aziz Bey hızla odadan çıktı, kendi odasına gitti. Günlerdir yatağının üstüne koyup uzun uzun seyrettiği, içini doldurup çekip gitme cesaretini bir türlü bulamadığı bavuluna birkaç parça eşyasını doldurdu, tamburunu da alıp çıktı. Annesine veda edecekti ama kapıda babasıyla karşılaştı.

"Sen hâlâ burada mısın?" dedi babası. "Siktir olup gitmedin mi daha?"

Aziz Bey'in gözleri yaşardı, kıpkırmızı oldu. Babasına acı gözlerle baktı, sokak kapısını öyle bir şiddetle vurup çıktı ki önü lale motifli demirle süslü kapının camı şangırtıyla aşağıya indi. O sırada, tartışmanın başından beri kalbi haddinden fazla çarpan annesi, yaşadığı bu felaketin ağırlığına dayanamayarak yere yığılmıştı.

Aziz Bey ardında ne bıraktığını hiç aklına getirmeden, içinde sevgilisinin de bulunduğu yepyeni bir yurda tüm iştahı ve gücüyle gitmeye hazırdı. Hızlı adımlarla evden uzaklaşırken, babasının keskin bakışlı gözlerini ensesinde hissediyordu. Sanki babası güçlü parmaklarıyla onu omzundan tutacak ve o öldürücü tutsaklığa geri götürecekmiş gibi korkuyor, doğup büyüdüğü bu mahalleden çıkmak, uzaklarda aradığı özgürlüğe ulaşmak için acele ediyordu. Kendisini zenginliğin, aşkın, mutluluğun vaat edildiği yeni bir hayata götürecek olan gemilerin bulunduğu limana giderken babası fenalaşan annesini kucaklayarak bir taksiye bindirmiş, hastaneye yetiştirmeye çalışıyor, yolda bu tek ve hayırsız evladını asla affetmeyeceğine dair yemin ediyor ve içi bir daha asla yerinden sökülemeyecek kadar köklü bir kinle doluyordu.

Limanda gemiler vardı ama dünyanın dört bir tarafına giden gemiler arasında, Aziz Bey'in bineceği gemi,

yirmi gün sonra demir almayı bekliyordu. Maryam mektuplarında ona "Sen de gel.." dedikten sonra gizlice pasaport çıkartmış, gemileri, trenleri araştırmıştı. Evden çıkar çıkmaz ilk işi limana gitmek ve kendini yeni yurduna götürecek olan bu gemilere iştahla bakmak oldu.

Yirmi gün onun bunun evinde yattı, tanıdık meyhanelerde sabahladı, kahvelerde vakit öldürdü. Mahallesine hiç uğramadı, uzak durdu. Arkadaşlarını dolaştı, vedalaştı, onlara parlak hayallerini, gerçek olacağı kesinmiş gibi anlattı. Savurgan avuçları para tutmayı beceremediği için yolculukta gerekli olan parayı biriktirememişti. Sağdan soldan borç para topladı. Araya girer de babasıyla barıştırır diye çok sevdiği halasına bile hiç uğramadı. Gemilere işçi bulan simsarlarla konuştu, sonunda yol parasını gemide çalışarak ödemek şartıyla bir kuru yük gemisine bindi.

Ardında bıraktığı annesinin hayali aklına geldikçe, elini sinek kovar gibi sallıyor, içini burkan bu görüntüyü gözlerinin önünden uzaklaştırmak istiyordu. Sonunda Maryam'ın mektuplarında anlattığından çok daha sıcak, göz kamaştıracak kadar ışıklı, mavi beyaz şehre vardı.

O acıklı hadisenin olduğu gece, pencerenin önüne oturup Haliç'e yansıyan ay ışığına bakarak aklından geçirdiği o mutlu üç gün, bu uzun dönemin çok kısa bir parçasıdır.

Gündüzleri, rüzgârlı bir sıcaktan ciltleri kalınlaşmış, taş gibi sert ve ifadesiz gemicilerin gösterdiği ağır işleri yaptı, geceleri hasretini biraz olsun giderir diye tambur çaldı. Sonra Akdeniz'in ay ışığında köpüren sularında, beşik gibi sallanan geminin güvertesinde, brandaların üstünde yatıp uzun bir aradan sonra Maryam'la karşılaşacağı o ânı düşündü. Maryam ne yapıyor olacaktı? Onu karşısında görünce ne diyecekti? Çok şaşıracak mıydı? Boynuna mı atılacaktı sevinçten?

Ancak bütün bunları geceler boyunca boşu boşuna düşünmüş olduğunu çok sonra anladı. Çünkü mektuplarında anlattığı gibi Artin Amca'nın dükkânında tezgâhtarlık yapan Maryam'la o ilk karşılaşma ânı fazlasıyla durgun, aşksız, hatta soğuk oldu.

Hasretle beklenen o önemli ânın böylesine soğuk ve hissiz olmasının kabahati ikisinin de değildir. Bir kere Maryam gün boyunca güneşten kavrulan şehirde kollarını, bacaklarını biber gibi yakmış olan kürklerle uğraşmaktan bitkin düşüp ancak sabaha karşı yatağına uzandığında; incecik pembe kâğıtlara "Gel!" diye yazarken, Aziz Bey'in gerçekten çıkıp gelebileceğini hiç aklına getirmemiş, varlığını çok romantik bulduğu bu aşk, mektuplar aracılığıyla oynanan çocukça ve şiirli bir oyun olarak kalacakmış gibi bir his taşımıştı.

Bu yüzden hiç beklemediği bir anda, yolculuk boyunca güverte silerken güneşten adamakıllı yanmış olan Aziz Bey'i ait olmadığı bir ülkede, dil bilmiyor, yol bilmiyor olmanın verdiği acıklı ve ezik bir hal içinde görünce, gözlerine inanamamıştı. Üstelik karşısında güçlü, kanat geren, dediğim dedik, aşkında bile haşin genç bir adam olarak tanıdığı Aziz Bey yerine; evden atılmış bir yavru köpek gibi şaşkın ve ne yapacağını bilemez, zavallı biri duruyordu.

Aziz Bey ise perişan ve ürkek halinin farkında değildi. Oysa kendine güvenli, vakur duruşunu gemi limana yanaşıncaya kadar korumuş, aklına sık sık Maryam'ı getirerek başını dik tutmuştu. Yolculuk boyunca çevresini güçlü bir kişilik olduğuna inandıran, öylesine ikna edici bir hali vardı ki, açık denizlerde kendileriyle baş başa kalmaktan taşlaşmış gemiciler bile onun bu halinden etkilenmişlerdi. Sert hatları ve keskin bakışlarıyla her an birbirlerinin gırtlağını kesmeye hazır oldukları duygusu uyandıran bu gaddar gemiciler ona iş buyurmadan önce yutkunmaktan kendilerini alamamışlardı.

Ama Aziz Bey'in vücuduna, bakışlarına, duruşuna sinmiş olan bu gururlu eda karaya ayak basar basmaz yaşadığı, o öldürücü yabancılık duygusu yüzünden bir anda yok oldu. Omuzları düştü, gözlerine tuhaf bir korku, bir ürkeklik yerleşti. Gümrükte onu itip kakan, bir pasaportuna, bir yüzüne uzun uzun bakan, garip, buğulu kelimelerle ve yüksek sesle konuşan polislerin karşısında, içini derin bir pişmanlığın kaplamakta olduğunu hissetmek, halini büsbütün perişan kıldı. Gümrükten çıkıp da elinde Maryam'ı bulacağı adres yazılı olan kâğıdı taksi şoförüne uzattığında, onu bekleyen günlerden adamakıllı korkuyordu. Bu yüzden Maryam'ın karşısına bakışlarıyla bütün dünyaya kafa tutan bir Aziz Bey değil, süklüm püklüm bir halde, kaderin ona oynayacağı her oyuna razı bir Aziz Bey çıktı.

Neyse ki, bu soğuk, durgun ve tuhaf ilk karşılaşma ânı pek uzun sürmedi.

Sürse Aziz Bey için daha hayırlı olur muydu? O an başka türlü yaşansaydı, Maryam Aziz Bey'i tersleseydi "Gel, dedim diye hemencecik gelinir mi?" deseydi, geldiği gibi gider miydi Aziz Bey? Kimbilir? Sonra nasıl bir Aziz Bey yaşardı İstanbul sokaklarında, kestirmek mümkün değil.

Zaten öyle olmadı. Maryam şaşkınlığın sordurduğu birtakım manasız sorulardan sonra, uğruna ülkesini terk edebilecek kadar tutkulu bir âşığa sahip olduğunun farkına vardı ve bu hazinenin yüzüne verdiği yumuşak ve memnun ifade tam üç gün sürdü.

Allahtan o sırada dükkânda yalnızdılar. Maryam'ın babası, amcası, kuzenleri hepsi atölyedeydi. Üstelik öğle tatiliydi. Aziz Bey'in yüzündeki çocuksu şaşkınlık kaybolmaya yüz tuttuğu sırada, Maryam etrafına bakındı. Şehir sanki sıcağın altında erimiş, insanlar böcekler gibi

gölge köşelere kaçışmıştı. Ortalıkta kimseyi göremeyen Maryam bu tutkulu ve vefalı âşığına sarıldı, onu güneşten kuruyup çatlamış dudaklarından öptü.

İşte Aziz Bey'i yıkan, bu oldu.

İlk gün öğle tatilinde, loş dükkânda yaşadıkları o tutkulu öpüşme, Aziz Bey'i sonradan çok sarstı. Kendisini böyle tutkuyla öpen ve üç gün boyunca aşkından sarhoş bir halde yaşayan kızın, nasıl olup da bir günde bu kadar değişebildiğini kendine açıklayamadı. Oysa çok basitti. Maryam için önemli olan sadece böyle bir âşığın varlığıydı. Bunun Aziz Bey ya da bir başkası olması hiç önemli değildi. Aziz Bey bunu kabullenemeyeceği için, aklına bile getirmedi. Altında başka nedenler aradı, bulamadı.

Maryam'ın çok özlediği siyah gözlerine uzun uzun baktıktan, onun ince beyaz boynunu okşadıktan sonra Maryam önde Aziz Bey arkada, dükkândan çıktılar. Vakit öğleyi epeyce geçmiş olmasına rağmen, güneş dayanılmayacak kadar sıcaktı, Aziz Bey bu kadar bol ışık karşısında kör olacağını sanıyordu. Hayal ettiği cennet beklediğinden fazla sıcak ve çok yabancıydı. Maryam onu bir yığın kimi dar kimi geniş, gölgeli, ağır kokulu, renklerin birbirine girip bulandığı, sonra tekrar ayrıştığı, kısık sesler, fısıltılar, seslenmeler, kahkahalar, ünlemelerle kaynaşan, iri yarı, bıyıklı adamların gölgelerde horuldayarak uyuduğu sokaklarda dolaştırdıktan sonra küçük ve kötü bir otele götürdü. Karmakarışık, buğulu bir dilin kırık dökük kelimeleriyle konuşarak Aziz Bey'in odasının anahtarını aldı ve onu sanki yolu biliyormuş gibi, kendinden emin adımlarla odasına çıkardı. Oda öyle sıcaktı ki, Aziz Bey duvarların eriyip akacağını sandı. Maryam bu küçük ve pis odanın panjurlarını kapattı, içeriyi kaplayan tatlı loşluk Aziz Bey'in gözlerindeki acıyı dindirdi.

Aziz Bey'in unutamadığı bu üç günün öğle tatillerinde, Maryam otele geldi. Uzun bir öğle tatilini aşan ama Aziz Bey'e yine de kısacık gelen bu zaman aralığında yaşadıkları aşkın resmi, Aziz Bey'in aklında olduğu gibi kaldı. Bütün ayrıntılarıyla. Ömrü o resmi yırtmak, yok etmek, beyninden kazımak için çabalamakla geçti, başaramadı. Bu büyük yanılgıyı içinden hiç çıkaramadı. Bu yüzden mutsuz ve aksi, çoğu zaman öfkeli, kimi zaman öksüz bir çocuk kadar kırgın yaşadı.

Aziz Bey Maryam tarafından aldatıldığını düşünmüştür hep. Oysa, Maryam'ın mektuplarındaki samimi çağrı sayılmazsa, yaşadığına aldatılma demek pek mümkün değildir. Gerçekte, Aziz Bey sevildiğini sanmak yanılgısına düşmüştür. Hepsi budur.

Üç günün Maryamsız saatlerini, içi içine sığmayarak onun gelmesini bekleyerek geçirdi. Dördüncü gün Maryam gelmedi. Aziz Bey deliye döndü. Otelin koridorlarında dolaştı, lobide oturdu, kapının önüne çıktı. Öğle tatili bitti, güneş eğildi, odasının penceresinden gördüğü kadarıyla akşam, mordan laciverde dönüşerek ağır ağır şehrin üstüne indi. Şehir başkalaştı, canlandı. Karanlığın içine sızan ışıklarla renklendi. Ama Aziz Bey bunun farkına bile varmadı. Gün boyunca bir şey yemediği halde açlığını hissetmedi. İçinde açlıktan daha büyük bir sızı vardı. Sıcaktan yandıkça, yıkanmaktan morarmış beyaz bir havluyu ıslatıp ensesine koydu, yatakta dönüp durdu. Sabaha kadar uyuyamadı. Otel odasının gıcırdayan zemin tahtaları arasında gezinen böcekleri izlemek ve her ayak sesinde yerinden fırlamakla geçirdi geceyi. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte, oturduğu koltukta kaykılmış, yüzüne gözüne sineklerin konup kalktığı, ağzı açık bir halde uyuyan genç otel kâtibinin önünden geçerek dışarı çıktı. Yere çömelip uzun bir süre yola baktı.

Maryam o gün öğle tatilinde beş dakika uğradı. So-

ğukçaydı, ilgisiz gibiydi. Uzun uzun konuşmaya, Aziz Bey'in halini hatırını sormaya, ona bulacakları işten, taze ümitlerden, parlak hayallerden söz etmeye hiç niyetli değildi.

"Dün neden gelmedin?" diyen Aziz Bey'e "Atölyede işim vardı, çıkamadım," dedi sadece. Aziz Bey onu nasıl merak ettiğini, dilini, yolunu bilmediği bu şehirde kendini nasıl da kör gibi hissettiğini anlatamadı. Onu ancak dudağının ucundan öpebildi, kıvırcık siyah saçlarına şöyle bir dokunabildi. Hepsi bu kadardı. Maryam gittikten sonra yatağına uzandı, yüzüne aptalca bir gülümseme yayıldı. Maryam beş dakika için de olsa, gelmişti ya, mutluydu.

Ama ertesi gün gelmedi.

O gün Aziz Bey durumda bir tuhaflık olduğunu sezer gibi oldu. İçinde incecik bir şey kırıldı. Panjurlarını kapattığı pencerenin önüne oturdu. Saatler geçti. Ne zaman ki panjurun bir kanadı kendiliğinden açıldı, koyu bir laciverde bürünmüş gökyüzüne, şehrin ışıklarının yere dökülmüş yıldızlar gibi sızmış olduğunu gördü, uzun bir rüyadan uyandı sanki. Yaşarmış gözlerini sildi, sakinleşti, odada dolaştı. Yüzüne kaderine razı olmuş, dokunaklı bir ifade yerleşti. O anda kendini yeryüzünde yapayalnız, kimsesiz ve unutulmuş hissetti.

Annesinin beyaz, yumuşak, sarkmış gerdanını şiddetle özledi. Şimdi İstanbul'da olsaydı da, annesinin sıcak ve beyaz boynuna yüzünü gömebilseydi, kederi biraz hafifleyebilirdi.

Yabancısı olduğu bu müthiş sıcak şehrin parlak ışıklarına bakarken Samatya'da her akşam gittiği meyhanede meşk saatinin geldiğini hatırladı. Saz arkadaşları birer birer gelmiş, yerlerini almış, rakılarından ilk yudumlarını içmiş olmalıydılar. Az sonra bir keman ya da ut taksimiyle açış yapacaklarını ve ruhlarını, hücrelerine kadar sinmiş

olan musikiye teslim ederek kendilerine ait bir âlemde kaybolacaklarını düşündü. Geldiği günden beri eline almadığı tamburunu kılıfından çıkardı, çalmaya başladı.

Bakmıyor çeşmi siyah feryade
Yetiş ey gamze yetiş, imdade..

Tamburu bırakıp kana kana ağladı, açıldı. Gitti, bu sıcak şehrin soğumak bilmez suyuyla elini yüzünü yıkadı. Yatağının üstüne oturup kalan parasını saydı. Sonra dışarı çıktı, otelden fazla uzaklaşmadan bir dükkâna girdi, humusla domates salatası yedi, kakuleli bir Türk kahvesi içti. Geceyle birlikte sesleri ve kokuları değişmiş sokaklarda biraz dolaştı, sonra odasına döndü. Ağlamaklıydı. Kırıktı. Kendini aldatılmış hissediyordu. Uzun süre uyumak ve uyandığında kendini İstanbul'da, henüz hayatın darbesini yememiş genç Aziz olarak bulmak istiyordu. Bütün yaşadıklarının kötü bir rüya olduğunu görmek.. Ama olmadı. O katı gerçek, gerçekti. Yabancı bir diyarda yalnız ve çaresizdi.

Buna benzer bir hale ömrünün sonunda bir kez daha düştü Aziz Bey. O zaman da uyumak ve uyandığında hayatının acı veren o safhasının hiç olmamış olduğunu görmek istemişti. Ömrünü pişmanlıkların damgaladığı bir yığın insan gibi..

Yatağına uzandı. Ama hava öyle sıcaktı ki uyuyamadı.

Maryam sonraki gün de, bir sonraki gün de gelmeyince, bütün iyi niyetiyle Maryam'ın başında bir dert olduğu kaygısına kapıldı. Öyle olmasa Maryam muhakkak gelirdi. O karışık sokaklarda kaybolmayı göze alarak Maryam'ın Artin Amca'sının kürkçü dükkânına gitti. İçinde kötü bir his vardı. Dükkânı kapalı bulacağını sanıyordu. Neşesiz, kederli bir hali olmalıydı dükkânın. Ke-

penkler indirilmiş, ışıklar söndürülmüş, alelacele, topluca bir yere gidilmiş gibi..

Oysa dükkân açıktı, neşeliydi. Bütün canlılığıyla yaşanan ticari bir hayata, tüm benliğiyle katılıyor gibi görünüyordu. Dükkâna iyice yaklaştı, kapının ağzında durup içeriye baktı. Maryam yoktu. İçerde, bıyıkları siyah mürekkebe batırılmış bir diş fırçasını andıran, zayıf, kemikli bir adamla, terli ensesine yerleştirdiği mendil sırılsıklam olmuş, şişman bir genç, tezgâhın üstüne yaydıkları bir kürk mantoya bakarak konuşuyorlardı. Onlara kulak verdi. Gür bir sesle konuşan oğlanın Arapça kelimelerinin arasından birkaç defa Artin'i seçince, fırça bıyıklı adamın Artin Amca olduğunu anladı. Bir an içeri girip Maryam'ı sormaya niyetlendi, kapıda dikilen birinin varlığını hisseden Artin Amca'nın dönmesiyle birlikte sanki suç üstünde yakalanmış gibi dükkânın kapısından hızla uzaklaşarak bir duvar dibine sindi. Kalbi sanki boğazında atıyordu. Dükkânın vitrininin ucuna gitti, içeriye baktı. Mevsim yaz olduğu için vitrinde sadece, maviye boyanmış tilki kürkünden yapılma kısa bir ceket duruyordu. Aziz Bey o ceketin ardından Artin Amca'nın keyifli keyifli güldüğünü görebiliyordu. Kötü bir şey yoktu. Ama Maryam da yoktu.

Oteline giden yolu aklında tutmak için büyük çaba harcadığı halde, kendi şehrine hem çok benzeyen, hem de hiç benzemeyen bu şehrin karışık sokaklarında kayboldu. Şakakları zonkluyordu. Kendini ölesiye yorgun hissediyordu. İçini kaplayan derin sızı, oteline giden sokağı bulmaya çalışan zavallı aklını karıştırıyor, adımlarını ağırlaştırıyordu. Kulağına çalınan, hiçbirini anlamadığı bin türlü kelime yüzünden öylesine tutuktu ki, birini durdurup otelinin adını bile söyleyemiyordu. Onlarca sokağa girdi çıktı. Şehrin farklı ruhlar taşıyan mahallelerinden geçti, kendini hiç ummadığı küçücük meydanlar-

da bulduktan, bir sokak çeşmesine avucunu dayayıp su içtikten sonra, nihayet kan ter içinde oteline vardığında, güneşin kızıllığı gökyüzünü kaplamıştı. Üç beş telden ibaret bıyıklarını bir el aynasına bakarak tarayan kâtibin önünden geçerken, durakladı. Kendine bir not, bir pusula uzatır mı, bütün kederini bir anda silip süpürecek bir müjde verir mi diye ümitle yüzüne baktı. Kâtip sadece gülümsedi. Odasına çıktı, elini, yüzünü yıkadı, kendini yatağına sırtüstü bıraktı. Maryam'ın bir daha gelmeyeceğine inanmak istemedi, uyuyakaldı.

Tamı tamına on bir gün, belki gelir ümidiyle otelde Maryam'ı bekledi. Günde iki kez bellediği lokantaya gidip birkaç lokma yemek yedi. Her sabah resepsiyon denebilecek bankoya inip kâtibe kaldığı gecenin parasını ödedi. Uyduruk lobinin sokağı gören bir köşesinde oturdu, geceleri odasında tambur çaldı. Aşk acısının yerini, yabancılığın hayatında derin izler bırakan acısı aldı. Sonunda parası bitti.

İçinde acıklı ve isyan dolu kelimeler büyüyordu. Ne kalabiliyor ne dönebiliyordu. Babasına veya yakın arkadaşlarına mektup yazıp para istese, gelinceye kadar açlıktan ölürdü. Hiç tanımadığı, içinde bir tek dostunun bile olmadığı bu şehre büyük ümitlerle gelmiş ve hüsrana uğramış olmanın acısını çok derinden duyuyordu. Birkaç gün şehirde dolaştı. Ama tutacak bir iş bulabilmek için gereken üç beş kelimeyi bile bilmiyordu. İnşaatların önünden geçiyor, gerekirse taş taşımak istediğini anlatamıyor, karınca gibi koşuşan işçilere boş bakışlarla hiç kıpırdamadan bakıyor sonra ümitsiz ve yılgın bir halde odasına dönüyordu. Yakında otelin parasını ödeyemeyecek ve radyodaki neşeli şarkılara eşlik etmeyi seven kâtip onu yakasından tutup dışarı atacaktı.

Bir gün yine şehri dolaştı, elleri boş bir halde otele

döndü. Akşam oluyordu. Şehre o güzel kızıllık çökmüştü yine. Berduşların, kimsesizlerin, yalnızların birkaç gün kalıp gittiği, koridorları daima boş, arada bir feryatların ya da tuhaf haykırışların yükselip dindiği otelde kimseler yoktu. Aziz Bey pencereleri de, kapıyı da ardına kadar açtığı halde en ufak bir esinti bile hissedilmiyordu. Tamburunu aldı, yatağına oturdu. Kederli sesi, boş otelin koridorlarını dolaştı, koltuğunda her zamanki gibi kaykılmış bir halde oturan genç kâtibin kulağına kadar ulaştı.

Yine hicran ile gün bitti, güneş battı gönül.
Yazık, ümit seni bir gün daha aldattı gönül..

Sözlerini anlamadığı ama usul usul içine işleyen bu müzik, kâtibi adeta kendine çekti. Daha iyi duyabilmek için yukarı çıktı, Aziz Bey'in odasından içeriye başını uzattı. Yüzünde hayranlık ve hayret vardı ama kendi müziğinin nağmelerinde kaybolan Aziz Bey farkında bile değildi. Şarkı bitti, Aziz Bey başını kaldırdığında kâtibi karşısında gördü, kırık bir gülümsemeyle baktı. Kâtibin anlamadığını bile bile "İşte böyle kâtip efendi," dedi. "Ümit beni bir gün daha aldattı, bak."

O gece sadece ekmek yedi.

Ertesi gün kendini halsiz hissetmiş ve bütün günü yatağında bir sağa bir sola dönerek geçirmişti. Akşama doğru kalktı, uzamış sakalını sırları dökülmüş aynada seyrederken, önce dilini anlayacak birilerini bulması gerektiğini düşündü. Bu şehirde konsolos filan yok muydu? O sırada kâtip geldi. Şehrin karışık ve buğulu dilini iyice gürültülü, heyecanlı bir hale sokmuş, aralıksız konuşuyor, Aziz Bey'e bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. Yatağın üstünde duran tamburu işaret etti. Aziz Bey gülümsedi, kâtibin şarkı istediğini sandı, tamburunu alıp yatağa otur-

du. Ama kâtip Aziz Bey'i kolundan çekti, giysilerini gösterdi, kendisini takip etmesini istediğini, garip hareketlerle anlatmayı başardı.

Aziz Bey şaşkın bir halde giyindi, tarnburunu aldı ve kâtibin peşinden yürüdü. Akşam karanlığı çökmüştü. Ama gün boyunca sıcak yüzünden dışarı çıkamayan şehrin insanı, sanki sokaklara akmıştı. Sokaklar ışık ışıktı, canlıydı. Hâlâ sıcak olan havada tatlı, baygın bir koku vardı. Sanki bir yerlerden havaya keskin bir yasemin kokusu dağılıyor, Aziz Bey'e garip bir şekilde yaşama arzusu veriyordu. İçine hoş bir şeyler dolduğunu, şehrin hep ümitsiz ve kırgın bir ruh haliyle dolaştığı sokaklarında bu defa adımlarının adeta uçtuğunu hissetti.

Kâtip sağa sola selam vererek, birtakım kalender yüzlü adamlara laf atarak hızlı hızlı yürüyor, arada bir Aziz Bey geliyor mu diye arkasına bakıyordu. Şehrin gece hayatına doğru ilerlemekteydiler. Kâtip parlak harflerle yazılmış birtakım Arapça yazıların bulunduğu, çok süslü, alçak ve dar bir kapının önünde durdu. Kapıyı itti, Aziz Bey'e işaret etti. Dik bir merdivenden aşağıya indiler. Aynalarla kaplanmış sütunların birkaç parçaya böldüğü, geniş bir mekâna geldiler. Bu karanlık ve vişneçürüğü kadifelerle süslü bodrumu birkaç cılız ışık aydınlatıyor, dün geceki müşterilerini çoktan göndermiş olan pavyon yeni müşterilerine hazırlanıyordu.

Aziz Bey etrafına baktı, içinde bir kuruluk vardı. Az sonra ince çizgili, yelekli bir takım elbise giymiş, iri yarı, bıyıkları ve saçları briyantinden pırıl pırıl parlayan bir Arap arkasında birkaç besili adamla göründü. Arapça ve Fransızca karışık kelimelerle yüksek sesle birtakım emirler veriyor, sağı solu işaret ediyordu. Dikkatliydi, sertti. Kâtibi görünce yüzü yumuşadı. Kucaklaştılar ve hemen yüksek sesle, arada gevrek kahkahalar atarak konuşmaya başladılar.

Aziz Bey müthiş küçülmüş, ufalmıştı. Omuzları düşmüştü, başı hafiften dönüyordu. Bu iri yarı Arap'ın gölgesi altında eridiğini sandı. Sendeledi. O anda kâtibin elini omzunda hissetti. İkisi Aziz Bey'e bakarak konuşmaya başladılar. Kâtibin yüzünden Aziz Bey'i övdüğü ve ona saygı duyduğu anlaşılıyordu ama o anda Aziz Bey bunu anlayamayacak, anlayıp da gönenemeyecek kadar yalnız ve her şeye yabancıydı. Arap tabakasından bir sigara çıkarıp yaktı, şövalye yüzüğünün parıltısı bir an Aziz Bey'in gözünü aldı. Sevecen bir yüzle Aziz Bey'e bir şeyler söyledi. İri parmaklı elleri bir şey anlatmak istercesine havada hızla hareket ediyordu.

Ama kendi çöplüğünde horoz, kendi mahallesinde aslan, zeki, gururlu, hatta kibirli Aziz Bey her iki adamın da söylediklerinden hiçbir şey anlamadı. Öylece bakıyordu. Sonunda kâtip dayanamadı, tamburu alıp Aziz Bey'in eline tutuşturdu. O zaman Aziz Bey çal, dediklerini anlayabildi. Kâtip bir iskemle çekti, Aziz Bey oturdu, dizlerinin arasına yerleştirdiği tamburunu çalmaya başladı.

Gönül aşkınla gözyaşı dökmekten usandı artık.
Zira gözde yaş kalmadı, sabrile uslandı artık...

Yaşları akmasın diye gözlerini sımsıkı yummuştu. Elleri titrediği, sesi ağlamaklı çıktığı halde Arap memnuniyetle gülümsüyor, kâtip de eseriyle övünürcesine, yüzünde bön ve geniş bir gülümsemeyle Aziz Bey'e bakıyordu. Şarkı bitti, iri cüsseli Arap üstten bir tavırla çarpım tablosunu iyi ezberlemiş bir çocuğa aferin, der gibi Aziz Bey'in sırtını sıvazladı. Gülümsedi ve kâtibe bir yığın kelime söyleyip uzaklaştı. Kâtip Aziz Bey'i elinden tuttu, bir köşeye götürüp oturttu sonra loş ışıklar altında kayboldu.

Yalnız, çaresiz ve kederliydi Aziz Bey. Ağlamaklıydı. Tamburu sımsıkı tutan eli terlemişti. Öylesine yabancıydı ki her şeye, halini anlamasına yardım edecek küçücük bir ipucu bile bulamıyor, vişneçürüğü kadifeyle kaplı sandalyede dimdik oturmasını sağlayacak gururlu bir yorumu aklından geçiremiyordu. Kalabalıkta annesini kaybetmiş ve gelip kendisini bulmasını bekleyen bir çocuk kadar acıklıydı yüzü. Kendisini, yüzündeki bu çocuksu, yardıma muhtaç, ağlamaklı ifadeyi görmüş olsaydı hiç şüphe yok ki o acınası hali bir daha asla aklından silinmez ve zaten pek de uzun sürmemiş olan ömrü daha da kısalırdı. Neyse ki sütunları boydan boya kaplayan kırık aynalarda kendisini görmesine yetecek kadar ışık yoktu.

Az sonra bir garson önündeki sehpaya bir tepsi bıraktı. İki yuvarlak yassı ekmek, birkaç ızgara köfte ve biraz yeşillik. Aziz Bey bunun zavallı bir tanrı misafirine acıyarak yapılmış bir ikram olduğunu düşünmedi bile. Ama yine de, açlıktan gözü kararmış halde, fazla acele etmeden, zihninden gururuna ilişkin her türlü düşünceyi silerek yemeği yedi. Birkaç saat sonra gösterişi seven bir gözün fazlasıyla süslediği bayağı mekânın ışıkları arttı, masalar dolmaya başladı. Aziz Bey bu fazla sıcak coğrafyanın, kendi âlemlerinden hoşnut, gürültücü ve terli erkeklerine daldı gitti.

Onların küçük kadehlere doldurdukları içkilerini bir yudumda yuvarlayışlarına, büyük ve gevrek kahkahalarla gülüşlerine, yanlarında getirdikleri uzun saçlı, tenleri yağlı gibi duran yorgun kadınlara sarılışlarına bakarken kulağının dibinde bir cümle duydu.

"Türkiye'den gelen sensin?"

İrkildi. Karşısında bıyıkları incecik, zayıf, yakışıklı bir genç adam duruyor, gülümsüyordu. Hemen hemen aynı yaştaydılar. Aziz Bey bu manzaranın anlamını zih-

ninde ararken genç adam bir sandalye çekip Aziz Bey'in yanına oturmuştu bile.

"Tambur ha?" dedi. "Yaylıdır hem."

Aziz Bey'in yüzünde coşkulu bir sevinç belirdi. Günlerdir çölde kurumuş bir cesedi andıran yüzünün katılaşmış, derinleşmiş çizgileri gevşedi, gülümsedi.

"Yaylı.." dedi "dededen kalma.."

Elini uzatıp tambura dokunan Ermeni'nin gözleri doldu. Aziz Bey'e baktı. Sanki yurdundan uzağa düşmüş, garip bir yabancıya değil, bir İstanbul hatırasına bakıyordu. Dinmeyecek bir özlem yüzünden okundu.

"İstanbul'un neresindensin?" diye sordu.

"Samatya'dan.." dedi Aziz Bey "bilir misin?"

"Bilmez miyim? Bizim mahalleye yakın. Ben Kumkapı'dan.. Toros'tur adım."

Bu sözle Aziz Bey'in içindeki o öldürücü yabancılık, sigara dumanının yavaşça açık pencereden dışarı gitmesi gibi, uçup gitti, hafifledi. Sanki birbirlerini ilk kez görmüyorlardı da, aynı sokakta büyümüş iki çocukluk arkadaşıydılar.

Kafaları iyice dumanlanmış, coşkulu müşterileri; karışık bir dilin Aziz Bey'e tuhaf gelen vurguları, alışık olmadığı nağmeleriyle eğlendirmekten ter içinde kalmış müzisyenler ara vermişlerdi, ortalıkta büyük bir uğultu vardı. Arap patron dikkatli bakışlarla müşterilerin arasında dolaşıyor, garsonlar büyük tepsiler içinde masalara meze ve içki taşıyor, kahkahalar, geğirtiler, gırtlaktan gelen buğulu kelimeler, şaşırtıcı nidalar birbirine karışıyor, dünyayı umursamayan gevşek bir hayat en üst perdeden yaşanıyorken Aziz Bey ve altı sene önce bir suç işlediği için Türkiye'den kaçmış olan Toros diğerlerinden çok farklı bir ruh hali içinde, aralıksız birbirlerine bakıyorlar ve konuşuyorlardı. Yurt özlemi o anda ikisini birleştirmiş sanki kan kardeşi kılmıştı. Aynı sokaklarda yürümüş, aynı trenlere

binmiş, aynı kızlara laf atmış, aynı kelimelerle küfretmiş olmanın getirdiği ezik bir ortaklık duygusu içindeydiler.

"Lüfer bol çıkıyor?" diye sordu Toros. "Altı sene var ki, İstanbul lüferi yemedim.."

Aziz Bey Türkiye'den göç etmiş Ermenilerin devam ettiği, arada bir yanlarında uzun bacaklı, beyaz tenli, iri göğüslü, dekolte giyinmiş ve fazla boyanmış, çocuk denecek kadar genç Hıristiyan Arap kızları da getirdikleri, İstanbullu Toros'un meyhanesinde hemen o gece çalmaya başladı. Burası Arap'ın pavyonundan daha yoksuldu, daha gösterişsizdi. Ama müthiş coşkuluydu. Müşteriler Aziz Bey'in müziğine bir bardak suymuş gibi saldırdılar.

Bu meyhanede musiki, haline acınacak, yetim kalmış bir çocuk duygusu uyandırsa da Aziz Bey'in ruhunda, içinde İstanbul geçen bu şarkıları okumak, şehrine duyduğu özlemi pekiştiriyor, hayatta kalıp yurduna dönme arzusunu artırıyordu. Öyle bir an geliyordu ki sevgili şehriyle arasında binlerce kilometre olduğunu unutuyor, sokağa çıktığında kendini Samatya'nın arnavutkaldırımlı sokaklarında bulacağını, denizden esen kuvvetli bir rüzgârın burnuna yosun kokusu taşıyacağını ve şehrin sessizliğine iyice kulak verirse, küçük dalgacıkların kıyıya usul usul vurduğunu duyacağını sanıyordu.

Aradan uzun yıllar geçip de Aziz Bey, Aziz Bey olduktan sonra, yalnız kaldığı bir gece oturup hayatının bir muhasebesini yapmış ve Toros'un meyhanesinde çaldığı ilk geceyi hesap cetvelinin her iki tarafına da yazmıştı. Toros, Aziz Bey'in hayatında hem büyük bir gönül borcu duyduğu hem de hiç tanımamış olmayı tercih ettiği tek insandı. O Toros ki, bütün ümitlerinin tükendiği bir anda karşısına çıkmış, Aziz Bey'in sefaletin eşiğinden yokluğun karanlığına düşmesini önlemişti.

Ama yine aynı Toros'un o gece yaptığı teklif hayatının geri kalanında yürüyeceği yolu çizmişti. Şişeler boşaldıkça çehreleri gibi ruhları da değişen, nasıl davranacakları kestirilemeyen, ağlayan, bağıran, kusan, gülen ya da saldırganlaşan sarhoşları eğlendirmeyi gözünde iki paralık değeri olmayan bu gürültücü güruhun gönlünden kopan bahşişe razı olmayı, musikiyi sarhoşların eline verilen bir oyuncağa çevirmeyi bunun için arada bir yükselerek coşkulu havayı artırmayı ve bir dilenci gibi bu garip eğlencenin karşılığını beklemeyi gerektiren kıymet bilmez, vefasız, nankör bir mesleğe adım atmasının müsebbibi yine aynı Toros'tu.

Bu işin benliğinde yarattığı aşağılanma duygusu Aziz Bey'i öyle bir katılaştırmıştı ki hayatının kalan kısmında, yumuşak başlı, kibirsiz, alçakgönüllü olması gereken en önemli anlarda bile bunu yapmamıştı. Kendine sorulacak olursa bu üstten, dik tavrının ona hiçbir zararı olmamıştı.

Zeki'nin meyhanesinde yaşanan o acıklı hadiseye kadar.

Altı aya yakın bir zaman her gece saat ona çeyrek kala yüksekçe bir sahneye çıktı, tahta iskemleye oturdu, tamburunu iki dizinin arasına yerleştirip geceye açış taksimiyle başladı. Gün ağardığı sırada tahta iskemlesinden kalktı, otelin yolunu tutarken şafağı tersine saydı. 99, 98, 97.. değil, 1, 2, 5, 56, 73, 144.. Ne zaman biteceğini bilmediği bir şafağı sayıyordu. Şehrin insanlarının zihinlerinde de, harita üzerinde de henüz ayrılmamış olan doğusunu ve batısını tanıdı. Bu şehrin de havasının soğuduğunu, kedilerinin çöp tenekelerini karıştırdıklarını gördü. Yemeklerine alıştı. Döküntü otelinin penceresinden bakarken, çok katlı apartmanların balkonlarından sarkan çamaşırlara dalarak kendi sokaklarını düşünüp durdu.

Haftada birkaç gün limana gitti. Yine yol parasını çalışarak ödeyebileceği, dilinden anlayanların bulunduğu bir gemi aradı, bulamadı. Neredeyse limana her indiğinde bir Türk gemisinin birkaç saat ya da birkaç gün önce demir almış olduğunu öğrendi. Yazgısının, dağların ardındaki çölün kokusunu teninde hissettiği bu sıcak şehirde sona ereceğine inanmaya başladı. Araktan her yudum alışında koyu, kıvamlı, damağını dolduran rakıyı özledi. Annesine ve babasına birkaç mektup yazdı, hiçbirine cevap alamadı. Hep aynı şarkıları çalıp söylemekten usandı. Arapça, Fransızca, Ermenice ve Türkçenin birbirine girdiği karışık o dilin birçok kelimesini çözdü. İşe ilk başladığı günlerde açış taksimi yaparken, musikiden anlayan birkaç kişi aşka gelip sahnenin hemen önünde duran büyükçe bir bakır kaba kâğıt paraları cömertçe ve gösterişle bıraktığında, damarlarında dolaşan kanın başına çıktığını, yüzünün kızardığını hissediyordu. Sonra bu duyguya alıştı. Giderek katılaştı, sanki dondu.

Tavana asılmış dev pervanelerin ve sağa sola konmuş vantilatörlerin durmaksızın döndüğü, gösterişi seven bir zevkle donatılmış masalara yetmiş çeşit mezenin tepsiyle bırakıldığı bu meyhanede çalışmaya başladığının üçüncü ya da dördüncü haftasıydı. Zamanını tam olarak hatırlayamıyordu çünkü günleri birbirine karıştırmıştı, saydığı şafağı unutuyor, her gece yeniden saymaya başlıyordu. Sabaha karşı daldığı bayıltıcı uykudan akşama doğru kalktı. Elini yüzünü yıkayıp bir süre yatağında oturdu. İşe gitmeye daha çok vakit vardı. Aşk hastalığının nekahet devrindeydi. Kırgınlığını, büyük yanılgısını unutmaya çalışıyordu. Kendi yanlışı yüzünden tam ortasına düştüğü bu cehennem şehir yine de onu bağrına basmıştı. Şehre tuhaf bir minnet duyuyor, bir gün giderse kalbinin bir parçasını burada bırakacağını hissediyor-

du. Kâtibiyle artık sıkı fıkı arkadaş olduğu, arada bir tavla bile oynadığı otelden çıkıp artık girdisini çıktısını öğrendiği sokaklardan geçerek dev palmiyelerin ve lüks otellerin sıralandığı geniş ve görkemli caddelerde yürümek istedi.

Üstü başı dökülüyordu, zayıflamıştı. Gömleğine uyacak bir kravat bulamadığı zaman evden çıkmayan, pantolonunu ütüsü çift çizgi olmuş diye buruşturup atan, mendili bile kolalı Aziz Bey'in aklına hiç gelmezdi, buruşuk bir pantolonla, rengi atmış bir gömlekle, kravatsız, mendilsiz, omuzları çöküк, gözlerinin feri kaçmış bir halde, bahçe sinemasını duvarın üstünden seyreden yoksul çocuklar gibi lüks caddelerde dolaşacağı..

Aslında halinin perişanlığının farkındaydı da, pek aldırış etmiyordu. Bu zavallı halini yabancılığının bir gereğiymiş gibi kabullenmişti. Tüm yaşadıklarının sadece hayatta kalma çabası olması onu rahatlatıyor, bir gün kendi şehrine döneceğini ve bu ezik halden kurtulacağını ümit ediyordu. Gözleri kendini alıp götürecek bir gemi arar gibi denizde, yüksek ve şık binaların gölgesinde ağır ağır yürüyordu. Şehrin pahalı güzellikleri gözünü kamaştırıyordu.

Yanından üstü açık, pahalı bir araba geçti, lüks otellerden birinin önünde durdu. İçinden tiril tiril beyazlar giymiş genç bir adamla, siyah kıvırcık saçlı bir genç kız indi. Bir an kalbinin durduğunu sandı Aziz Bey. Dizlerinin bağı çözüldü, duvara yaslandı. Kız ve erkek rahat, umursuz adımlarla yürüyerek otele girerlerken dikkatle kıza baktı. Gözlerini yumdu.

"Çok şükür.."

Aynı saçlar, aynı hava, hatta aynı eda olmasına rağmen, kız Maryam değildi. Yere çöktü, bir süre başı ellerinin arasında kaldı. Onu zehirli bir örümcek gibi kendine çektikten sonra, geleceğe dair bütün ümitlerine gülüp

geçmiş, pembe kâğıtlı mektuplarında süslü cümlelerle sunduğu vaatlerinin tümünü inkâr etmiş olan Maryam'ı böyle şık bir arabada, böyle afralı tafralı, kendinden emin ve yakışıklı bir genç adamın yanında her an görebileceği ihtimaliyle sarsıldı. Gözlerinin önünden geçip giden bu manzara o acı gerçeği, Maryam'ın onu sessizce ve pek de umursamadan terk etmiş olduğu gerçeğini zihnine adeta kazıdı. Maryam için bütün bunların gerçekleşmesine gerek olmayan tatlı bir hülya olduğunu bu defa kesinlikle anladı. O siyah saçları rüzgârda uçuşan vefasız sevgiliyi tümüyle aklından çıkarmaya karar verdi.

Ama bu mümkün olmadı. Yaşanacak yıllarının tümünü Maryam'ı unutmak, onun umursamaz ve vefasız halinin ruhunda yarattığı ezikliği giderebilmek için harcadıysa da, başaramadı. Kalbi, durup durup incecik bir su akıtan, kapanmayan bir yara yeri gibi sızladı. Bu yara bazen sızı olup içine çöktü, bazen öfke olup dışına taştı. Maryam'ı bir daha hiç görmedi, zaten sürmediği izine rastlamadı, hakkında tek bir kelime bile duymadı. Ama unutamadı. Maryam ikinci bir kişilik gibi onunla birlikte hep var oldu. Alınacak bir öç, görülecek bir hesap, kavuşulacak bir sevgili, dinmeyen bir özlem gibi karmaşık duygulardan ne varsa daha, hepsi oydu. Ama Maryam'ın bütün bunlardan haberi yoktu.

Tren için bir türlü para denkleştiremediği, onu alıp memleketine götürecek bir gemi bulamadığı doğruydu doğru olmasına. Ama gerçekte bir gemiye binip bir an önce kendi şehrine dönmeyi bütün kalbiyle istediği de söylenemezdi.

İsteseydi o şehrin sokaklarında bağıra çağıra konuşulan dili azıcık söktüğü sıralarda limanda bir gölgeye oturmuş, nargile içen posbıyıklı bir görevlinin avucuna üç beş kuruş sıkıştırıp bir gemiye binebilir ve ılık bir son-

bahar günü küpeşteden baktığında sevgili şehrinin o yaşlanmış, yorgun ama hâlâ güzel siluetini görebilirdi. Gölgede nargile içen görevliye bakıp bakıp uzaklaşmasının, içinden bir türlü gitmek gelmeyişinin bir nedeni vardı. Bu nedeni aklının ve kalbinin en kuytu köşesinde saklamış, kendiyle baş başa kaldığı anlarda bile inkâr etmişti.

Bir gün, olmadık bir köşebaşında, ansızın Maryam'la karşılaşmak ve ona "Beni niye aldattın? Niye bana gel diye yalvardın da, sonra yüzüstü bıraktın?" diye sormak ümidiyle bekledi. Ona cevap vermesine fırsat bırakmadan "Beni hatırandan bile sil," diyecekti. Altı ay boyunca biraz da bu ümitle, gözleri lüks otellerin teraslarını tarayarak siyah, kıvırcık saçlarını rüzgârda uçurarak geçen bir genç kadın gördüğünde nabzı hızlanarak yaşadı.

Hiç de kolay bir altı ay değildi yaşadığı. Uzakta bir polis gördüğünde hemen yolunu değiştirdi, sabahlara kadar doğdukları toprakların hasretini müzikle gidermek isteyen, zengin ve kaprisli sarhoşları eğlendirdi. Herkes gittikten sonra, meyhanenin ışıkları teker teker söndürülürken masaya boşaltılan bakır kaptaki bahşişlerden payına düşeni aldı. Alırken hep elleri titredi. Hiçbir zaman tam doymadı, deliksiz bir uyku uyumadı.

Ama sonunda baktı ki gün boyunca yürüdüğü yollardan Maryam geçmiyor, dilinin ucundaki bir çift ağır söz neredeyse küflenmiş, gün ağarırken girdiği pis yatakta gözünün önünden birer birer İstanbul sokakları geçiyor, dönmeye karar verdi.

Kış gelmişti. İnce, pis, içe işleyen bir yağmur durup durup yağıyor, şehrin sokaklarını çamura boğuyordu. Aziz Bey bir gece programdan sonra oteline döndü, elini yüzünü yıkadı, yatağına oturdu. Isıtılmayan bu kötü otel odasında, bir süre dışarıya bakarak düşündü. Üşüdü, omuzlarına seyyar satıcıdan aldığı ikinci el paltosunu yerleştirdi, fanilasına iğnelediği parasını saydı. İçinde tuhaf bir boşluk vardı. Bu para, ambar üstünde yolculuk

etmek kaydıyla bir bilet almasına yetiyordu. Ertesi sabah ilk işi gidip bilet almak oldu.

Ertesi gece program bitti, sarhoşlar birer ikişer dağıldılar, ortalık toplandı. Aziz Bey meyhanede açık bırakılan tek ışığın altındaki masada, hüzünlü bir ifadeyle içen Toros'un yanına oturdu. Bir kadeh arak doldurdu.

"Toros," dedi. "İstanbul'a dönüyorum artık. Bilet aldım, gemiden.. Gidiyorum."

Ortalığa derin bir sessizlik çökmüştü, el ayak çekilmişti sanki. Toros, ânında yaşaran gözleriyle Aziz Bey'e baktı.

"İstanbul'a ha?" dedi. "Ne zaman?"

"Bir haftaya kadar.."

Bir süre konuşmadılar. Aziz Bey yutkundu.

"Sağol, Toros," dedi. "Sen olmasaydın, ben bu gurbet elde ölürdüm.."

Toros gülümsedi.

"Yok artık.." dedi.

Bir garson Toros'un masasına soyulmuş muz ve portakal getirdi. Toros kadehleri doldurdu. Ah edercesine içini çekti.

"İstanbul.." dedi. "İstanbul.. Bir daha göreceğim? Kimbilir?"

Aziz Bey tamburunu aldı, çalmaya başladı. Toros sadece ikisinin duyabileceği kadar hafif bir sesle okumaya başladı:

Seni sevda çiçeğim, tac-ı ser'im.
Bilemezsin ne kadar çok severim..

O gece uyumadılar.

Yolculuk gününün sabahında Aziz Bey erkenden uyandı. Kırık bir güneş ışığının yer yer parlattığı şehri

odasının kirli camlarının ardından seyretti. Kederliydi. Hayatının en acı dersini aldığı bu şehri bir daha göremeyeceğini biliyordu. Her bir ayrıntısını hafızasına kaydetti, tamburunu ve o şehirde edindiği ne varsa, yeni bir gömlek, ikinci el bir palto, birkaç çift çorap, tıraş takımı, birkaç kırk beşlik plak, hepsini bavuluna doldurdu, otelden çıktı. Kış mevsiminin gelmesiyle serinlemiş ama hâlâ baharat ve çiçek kokan havayı içine çekti.

Toros'la birlikte limana geldiler. Geminin büyük gölgesinin altında kucaklaştılar.

"Lüfer yiyeceksin Balık Pazarı'nda, unutma!" dedi Toros. "Izgara edilmiş olacak.."

"Tamam," dedi Aziz Bey. "Üstüne de helva yiyeceğim senin için. Koska'dan. Fıstıklı."

Gemiden uzatılmış merdivenleri tırmanırken, Toros elinin tersiyle gözlerini siliyor "Selam söyle!" diye bağırıyordu. "İstanbul'a selam söyle!"

Aziz Bey küpeşteye dayanıp Toros'a uzun uzun el salladı. Gemi kalın, boğuk bir düdük sesinden sonra demir aldı, o boylu poslu, yakışıklı Toros giderek küçüldü, nokta kadar kaldı. Ardından gözlerini silen bir dostunu o şehirde bırakmış olmasının, bu garip maceranın sonunda kendine kalan tek iyi şey olduğunu düşündü Aziz Bey. İçi burkuldu, yolculuk boyunca içinde ağır bir taş vardı sanki.

İstanbul Limanı'nı buzlaşmış, sert bir şubat karı kaplamıştı. Yürüdükçe ayaklarının altında çıtır çıtır eziliyordu. Aziz Bey durup yere eğildi, duvar dibinden bir avuç şekerleşmiş kar aldı, yüzüne sürdü. Soğukluğunu avuçlarında, teninde duymak yanan başına iyi geldi. Ağlıyordu. Gemiden inenler, sevdiklerine kavuşanlar, çanta bavul yanından geçip gittiler, o, yaşlı gözlerle öylece dikildi. Önünde şimdi yeni bir hayat vardı. Yaşadığı maceranın başındaki kadar iyi günlere mi, kötü günlere mi gebe ol-

duğu bilinmeyen bir hayat. Ama bundan korkmuyordu çünkü o hayatın yerlisiydi. Ama şimdi nereye gidecekti?

İçine düştüğü bu boşluk, yersizlik duygusu rahatsız ediciydi, garipti, hatta kötüydü ama hiç de ümitsiz değildi. Etrafından geçip giden insanların hepsini tanıyor gibiydi. Bu soğuk havayı, ayazı, kırbaç gibi acıtan rüzgârı, bu sesleri, vapur düdüklerini, uğultuları, bulutları, şehrin tüm çehresini tanıyordu. Ölüyorum dese, dediğini anlayacak insanlar arasındaydı artık. Üstünden yabancılığın ağır yükü kalktı, gidebileceği ilk yere, babasının evine doğru yürümeye başladı. Ağır ağır yürüyor, kendi diline hasret kaldığı için gözüne ilişen bütün tabelaları iştahla okuyor, gözünde tüten şehrini içine çekiyordu. Martılar havada dönüyor, otobüsler, tramvaylar geçiyor, gazete satan çocuklar bağrışıyor, şemsiyeli kadınlar, pardösülü erkekler bir yerlere yetişiyorlardı. Şehri, onu koynuna almaya hazır bir anne gibi sevecen göründü gözüne.

Evi terk ederken, çarparak buzlu camını yere indirdiği kapının önüne geldiğinde çok utanıyordu. Her şeyden utanıyordu. Sevildiğini sanmış ve yanılmış olmaktan çok utanıyordu. Ölebilseydi eğer bunu tercih ederdi. Hayat babasının istediğinden çok daha fazla burnunu sürtmüş, ona hak etmediği kadar ağır bir ders vermişti.

Peki Aziz Bey bu dersi aldı mı?

Hayır.. Aziz Bey de birçokları gibi hayatla inatlaşmayı, didişmeyi tercih etti.

İşaretparmağı zilin üstünde bir süre kararsız kaldı. Sert bir rüzgâr esiyor, yüzünü, ensesini dilim dilim kesiyor, kendini altı aydır sıcak bir iklime bırakmaya alışmış vücudu, biraz da neyle karşılaşacağını bilemediğinden şiddetle titriyordu. Aziz Bey kararsızlığını yendi, azarla-

nacağını bildiği halde buna razı bir çocuk gibi ürkekçe zile bastı. İçerden gelen ayak seslerini dinledi. Bu bezgin, yorgun, sürüklenen sesler, annesinin aceleci adımlarına hiç benzemiyordu.

Kapıyı babası açtı. Birkaç saniye bakıştılar. Aziz Bey babasının halini görünce donup kaldı. Ölümü bekleyen bir ifadenin yüzünün çizgilerinde gezindiği, bitkin bir adam duruyordu karşısında. Fazlasıyla zayıftı. Gözleri çukura kaçmış, saçı sakalı bembeyaz olmuştu, karmakarışıktı. Pejmürde bir hali vardı. Çocukluğundan beri üzerinde sadece geceleri görmeye alıştığı çizgili pijaması leş gibiydi, yarım yamalak iliklenmiş düğmelerin arasından, sararmış bir atlet görünüyordu. Bu perişan ve çökmüş manzaraya hayretle baktı. Tam "Baba.." diyecekti ki, cesedi andıran bu vücudun hâlâ alabildiğine canlı gözlerinde bir nefret parlayıp söndü, babası demir kapıyı Aziz Bey'in yüzüne kapadı. O kapıyı babasına bir daha açtıramadı.

Yokluğunda olup bitenleri onu çok sevdiği halde dargınca duran halasının evinde kaldığı ilk gece öğrendi. Dumanı tüten bir tarhana çorbasını durmadan karıştırıyordu. İştahsızdı. Duyacaklarından öylesine korkuyordu ki açlığını, yorgunluğunu, ambar üstünde kuru bir tahtada geçen uzun yolculuğun bütün eziyetini unutmuştu. Annesini sormaya bir türlü cesaret edemiyordu. Suskundular. Sobanın üstünde kaynayan çaydanlığın sesi bütün odayı kaplamıştı.

Halası aniden "Annen öldü," dedi. "Gittiğin gün.."

Çaydanlıktan taşan su sobaya damlayıp cızırdadı. Aziz Bey kömür sobasının kor gibi yandığı odada buz gibi olduğunu hissetti. Hiçbir şey söylemedi, yemeğine dokunmadan sofradan kalktı.

"Çok uykum var," dedi. "Yorgunum.."

Yeğeninin bir lokma yemek yemediği dikkatinden kaçmayan hala, sobanın yandığı odada divana yatak yaptı. Aziz Bey yatağa yattı, yüzünü yastığa gömdü. Hemen uyudu. Halası ertesi gün odaya girdiğinde Aziz Bey'i kendinden geçmiş buldu. Ateşi çok yüksekti. Nefesi ıslak denecek kadar buğuluydu. Bir aya yakın bir zaman halasının evinde yattı.

Aziz Bey oldum olası inatçı bir adamdı, dediğim dedikti; alttan aldığı, yalvardığı, eğilip büküldüğü hiç görülmemişti. Ama bütün bu sert karakter yapısına rağmen babasıyla barışmak için çok gayret etti. Evine defalarca gitti. Zili uzun uzun çaldı, yüzüne kapanan kapının açılmasını sabırla bekledi. Her defasında da sokağa bakan pencerenin tül perdesi usulca aralandı ama Aziz Bey'in giderken camını kırdığı kapı açılmadı.

İşte Zeki'nin meyhanesinde hadise çıkmasına neden olan Aziz Bey böyle dokunaklı bir hikâyenin benliğinde kapanmaz bir yara açtığı Aziz Bey'di. O yaranın acısını bastırmakla, yaradılışındaki o dik başlı hatta kibirli duruşu abartmakla, ona genç yaşında ağır bir darbe indiren hayata karşı küstah durmaya çalışmakla geçirdi bir ömrü.

Sonunda bu hazin hikâyede kimse kârlı çıkmadı.

Döndükten sonra hayatının çehresi tamamıyle değişti. Aşkın tadını çıkaran, neşeli, havai delikanlı olamadı bir daha. Eski arkadaşlarını da aramadı zaten. Büyüdüğü sokaklarda fazla dolaşmadı. Sokaklarda ıslık çalmadı. Doğan günle birlikte içine yaşama sevinci dolmadı. Sadece bileği tutuluncaya kadar tambur çaldı. Bir yığın işe girdi çıktı. Annesinin ölümüne sebep olduğuna inanan halasının evinde fazla duramadı. Aynalıçeşme'de bir pansiyon odası kiraladı. Karanlık ve dar bir sokağa bakan ağır bir rutubet kokusunun tüm eşyalara sindiği odasında her sa-

bah uyandığında ne kadar yalnız olduğunu düşünüyor, sokağa bu kederli halle çıkıyordu.

Gençti, eli yüzü düzgündü, oturup kalkmasını, konuşmasını biliyordu. Bu yüzden iş için gittiği birçok kapıda buyur ediliyor ama basık ve boğucu yazıhanelerde gamsız şeflerin, kaba saba müdürlerin yanında hemen bunalıyor, verdikleri işi öğrenmeye gayret etmiyor, bir an önce açık havaya çıkmak, şehrin kendi halindeki sokaklarına dönmek için dayanılmaz bir istek duyuyordu. Azar işitmeye, emir almaya da alışamıyordu bir türlü. Dışarıya gönderdikleri zaman, yarım saatlik yerden dört saatte geliyor, mesainin bitmesini dört gözle beklediği her halinden belli oluyordu. Fazla barınamıyordu bu yüzden girdiği işlerde. Başı eskisinden de dik, burnu daha da havadaydı.

Yazıhanelerde, mağazalarda, depolarda, ambarlarda içi daraldığı, bunaldığı için, bir ara işçilik yapmayı denedi. Gün boyunca bedeniyle çalışıp yorgun düşerse, benliğini saran bu tuhaf kederi unutabileceğini sanıyordu. İnşaatta çalışmaya başladı. Ama bu iş de çok sürmedi. Tuğla dolu el arabasını devirdiği için kendini tokatlamaya kalkan kalfayı adamakıllı dövüp işi bıraktı.

Tarlabaşı'nda bir meyhaneye dadanmıştı. Parası varsa peşin ödüyordu, yoksa deftere yazdırıyordu. Sakin bir yerdi. Kendi halinde, yoksul, üç beş gamlı müşterisi vardı. Hemen her akşam oraya gidiyor, arada bir tamburunu da yanına alıyordu. Kalfayı dövdüğü günün akşamı kara kara düşünüyordu. Onun bu halini gören meyhaneci, yanına gelip oturdu.

"Be evladım," dedi. "Ne düşünüp duruyorsun? Bileğinde altın bileziğin var. Benim yerim ufaktır kaldırmaz ama seni isteyecek yer bulunur."

O gece çok düşündü Aziz Bey. Gurbet elde iken bir sebebi vardı, hayatta kalmasının başka yolu yoktu. Ora-

dayken ya çalacak ya ölecekti. Ama kendi şehrinde, kendini yerlisi bildiği, ev sahibi gibi hissettiği meyhanelerde sarhoş, kendini bilmez müşterileri eğlendirmek için, onların kepaze arzularına göre şu kıymetli sazın tellerine dokunmak..

Ama anladı ki başka çaresi yoktur. Hayatta tek bildiği şey tambur çalmaktır. Böylece meyhanelerde çalmaya başladı.

Ona ağır gelen bu kararı verdiği geceden sonra şansı yaver gitti. Zeki'nin meyhanesine gelinceye kadar pek çok yer dolaştı; pavyonlardan, gece kulüplerinden, gazinolardan geçti. Öyle bir zaman geldi ki Tamburi Aziz Bey diye ün saldı, üstatlardan ve müşterilerden saygı gördü. İşte bir tek o yıllarda, kendini epeyce iyi hissetti. Maryam'dan yediği darbeyi sık sık unuttuğu oldu.

Pansiyonun hâlâ en kötü odasında oturduğu, doğru dürüst yemek yemek yerine program aralarında atıştırdıklarıyla idare ettiği sıralarda, bir gün daha hallice bir meyhaneden iş teklifi geldi. Teklif fena değildi. Bir kere sabahlara kadar çalması gerekmeyecek, ayrıca darbukacının veya klarnetçinin topladığı bahşişin yanı sıra ufak da olsa bir maaş alacaktı. Fazla düşünmeden kabul etti. İçinde her şeyin iyiye gideceğine dair küçük de olsa bir umut belirdi.

Görebileceğini hiç sanmadığı halde, oğluna duyduğu kinle kalbi taşlaşmış olan babasına yine gitti. Her defasında aynı şeyler oluyordu. Haftada birkaç gün, hazırlıksız yakalamayı umarak değişik saatlerde babasının evine gidiyor, uzun uzun zili çalıyor, babası perdeyi aralayıp birkaç saniye baktıktan sonra camın arkasında kayboluyordu. Aziz Bey bu inatçı ve küskün adamın perdenin ardından ona baktığını biliyordu. Bu yüzden camın önünde yarım saat kadar oturuyor, gözünü pencereye dikip kıpır-

damadan bekliyor, bazen kâğıtlara ufak notlar yazıp kapının altından atıyordu.

Bir çöl kadar kuru oluyordu içi böyle zamanlarda. Vaktiyle çekip gittiği için kendini suçlu hissetmiyor ama bunu anlatamamış olmanın acısını duyuyordu.

O gün içinde taze bir umutla babasının evine gitti. Zili çaldı sonra pencerede görmeye alıştığı o hareketi bekledi. Annesinin ölümünden beri yıkanmadığı için bozarmış tüller aralanacak, babasının kin dolu gözlerini bir an görecek ve perde yine kapanacaktı.

Epeyce beklediği halde perde aralanmadı. Sanki göğsünde bir damar çatladı da içi kan doldu. Yerden aldığı kocaman bir taşı cama indirdi; vaktiyle annesinin önüne saksıyla çiçek dizdiği, mindere yaslanarak sokakta oynayan oğlunu içi titreyerek seyrettiği, büyüyüşüyle birlikte mutlu günlerin üstüne kapanan pencereden içeri girdi.

Babası üzerinde hep aynı pijama, gözünde okuma gözlüğü, elinde gazete, koltuğunda kaskatı kesilmişti. Masanın üstünde bir tavada, yarısı yenmiş sucuklu yumurtayla, kurumuş bir ekmek burnu vardı. Yıkanmış birkaç parça çamaşır odaya gerilen ipte asılı duruyordu. Kimbilir kaç gündür açık kalmış radyodan mırıltılar halinde yükselen bir şarkı duydu.

Dil yaresini andıracak yare bulunmaz.
Dünyada gönül yaresine çare bulunmaz.

Kuru, sıcak bir acı dolaştı içinde. Gözpınarları güneş altında kurumuş bir dere yatağı gibiydi, alev alev yanıyordu. Titreyen ellerini uzatıp bu ihtiyar cesedin gözkapaklarını kapatmak istedi. Yakın zamana kadar ateş gibi bakan bu gözlerde kinden eser kalmamıştı artık. Sanki bir yabancının göz boşluğunda matlaşmış bir çift kirli cam

duruyordu. Babasının taş kesilmiş gözkapaklarına dokununca ölümün gerçekliğiyle birlikte yeryüzünde yapayalnız kalmış olduğunu hissetti. Toprağına düşememiş, iki taş parçası arasında kuruyup kalmış bir tohum gibi yalnızdı artık. Bütün bunlar aklından geçti, böylesi bir bağımsızlığı beklediğini hatta arzuladığını fark etti. Ve yine anladı ki, babasının onu affetmemiş olmasına hiç aldırmamış. Aksine, o babasını bir türlü affedememiş..

Havasına ağır bir rutubet kokusuyla birlikte türlü duygulardan artakalan bir zavallılığın sindiği bu evi terk edip giderken annesinin, donmuş, yenilmiş, artık mücadele edecek gücü kalmamış bir ifadeyle babasına baktığını görmüş, ona bir daha düzelmeyecek şekilde kırıldığını anlamıştı. Annesinin kendini değil, babasını affetmemiş olması içini rahatlatıyordu. Muhakkak ki ömrü esip gürlemekle geçmiş olan bu ihtiyar da o kırgın yüzü görmüş, bütün bir hayatı yanlış ilkeler üzerine kurduğunu kabul ederek eriyip gitmek yerine içinde derin bir kin büyüterek ayakta kalmayı tercih etmişti. Bu yüzden Aziz Bey'in gözünün önündeki bu ölüm tablosu canını iki kere acıtıyordu.

Babasının, annesinin titizliği sayesinde yepyeni kalmış takım elbisesini, bir çift pabucunu, okuma gözlüğünü ve fötr şapkasını kendine ayırdı, kalan eşyaların tümünü komşulara dağıttı.

Ertesi gece babasının füme rengi takım elbisesini, kolalı gömleğini giydi, kravatını taktı ve programına biraz da babası olarak başladı.

Deva bulmayacak mı kalbimdeki bu yara.
Şu çileli gönlümde şimdi her şey kapkara.

O elbiseyi giydikçe babasıyla barıştı, onun suçunu paylaştı.

Bu ölümden sonra uzun yıllar hayatında önemli bir değişiklik olmadı. Tamburunun sesi ve zaman her şeyi yatıştırdı. Oturduğu pansiyonda iki kat yukarıya, daha geniş ve ferah bir odaya taşındı, düzenli yemek yedi, kendine yeni çamaşırlar, mendiller, çoraplar aldı. Hayatından Maryam'dan önce olduğu gibi birçok kadın geldi geçti. Yeni arkadaşları, eşi dostu oldu, ilk gençliğindeki kadar olmasa da gülmeye, anlatmaya başladı. Yakışıklı bir adam olarak orta yaşa yaklaştı, haline tavrına bir olgunluk, bir güngörmüşlük geldi. Kendini hep ağırdan sattı, iş teklifleri gelince acele etmedi, ince eledi sık dokudu, kendi küçük piyasasında giderek tanındı, saygı gördü. Bir gün iyi bir gazinodan onu çağırdılar "Bizde çal," dediler. Düşündü taşındı, kabul etti. O gün kör terzinin vitrininde "bitmemiş satılık kostüm" yazısını gördü. Babasının takım elbisesi eskimişti artık "Şu kostümü alsam.." diye düşündü, aldı.

Yakası ve kol ağızları mor satenden, siyah, gösterişli bir kostümdü. Odasına dönünce giydi, aynaya baktı. Bedeni tam oturmuştu da kolları kısaydı. Üstelik bitmemişti daha. Hâlâ teyelleri duruyordu. Pansiyonu işleten Macide Hanım'a gitti.

"Bildiğiniz iyi bir terzi var mı?" diye sordu. "Şu kostümü bitirsin. Kollarını da biraz uzatsın."

Macide Hanım Aziz Bey'in üstündeki kostümü inceledi, sağına soluna baktı.

"Bunun pek işi kalmamış," dedi. "Vuslat iki gecede bitirir. Yeğenimdir.. İsterseniz çağırayım bir görsün. Aslında bir şirkette daktilodur ama iyi dikiş diker."

"Becerikli midir, yapabilir mi?" diye sordu. "Berbat etmesin de cânım kostümü.."

"Bu ne ki Aziz Bey?" dedi Macide Hanım. "Abilerinin kışlık paltolarını bile dikiyor, bunu mu dikemeyecek?"

"Zahmet olmazsa çağırın gelsin o zaman," dedi Aziz Bey.

Vuslat hemen o akşam geldi. Ufak tefek, geçkin, solgun bir kızdı, ürkekti. Aziz Bey soğuk ve küstah bir edayla süzdü Vuslat'ı.

"Hata istemem," dedi. "Ona göre. Beceremeyeceksenız hiç başlamayın."

Vuslat tedirgin oldu, ne diyeceğini bilemedi. O sırada, derin bir gam içinde yüzüyormuş gibi duran bu geçkin kızın gözleri Aziz Bey'in dikkatini çekti. Parlak ve hareliydiler. Aziz Bey bu gözlerde ağladı ağlayacak bir hal gördü, sert davrandığına pişman oldu.

"İyi ütüleyin," dedi. "Titizimdir."

Hesabını henüz kesmediği meyhanede o gece, durup durup Vuslat aklına geldi. Kızın sessizliği, durgunluğu, bakışlarındaki hüzünlü anlam içini burktu, sert davrandığı için üzüldü.

O gün arkadaşlarıyla konuşurken laf kadınlardan, kadınların vefasızlığından açıldı. Aziz Bey'in aklına yine Maryam yine o acıklı macera geldi. Perşembe günü kostümünü Macide Hanım'dan alıp giyerken sebepsiz yere öfkelendi, bir yığın kusur buldu, bağırdı çağırdı. Adının Vuslat olduğunu pekâlâ bildiği terzi kızın bunları derhal düzeltmesini istedi.

Aziz Bey'in iddia ettiği kusurları kostümde göremeyen Macide Hanım şaşırdı.

"Söylerim düzeltir Aziz Bey," dedi. "Ne var bunda bu kadar kızacak?"

Yürek daraltan öfkesiyle çıkıp giden Aziz Bey'in arkasından baktı, hiçbir şey anlamadı.

Ertesi akşam, kostüm için söylediklerini çoktan unutmuş olan Aziz Bey'i gazino heyecanı sarmıştı. Yeni şarkılardan biri üzerine çalışıyordu. Kapısı çalındı. Sanki

korkak ve kuvvetsiz bir el çalmakla çalmamak arası kararsız, kapıya dokunuyordu. Aziz Bey kapıyı açtı. Gelen Vuslat'tı.

"Kostümünüzü getirdim.." dedi.

Kat kat gazeteye sarılmış, hafifçe ıslak paketi pardösüsünün içinde göğsünde tutuyordu, çıkartıp Aziz Bey'e uzattı. Ortalıkta kimseler yoktu. Odalardan çıt çıkmıyor sadece camlara vuran şiddetli bir yağmurun sesi duyuluyordu. Aziz Bey Vuslat'ın pardösüsünün eteklerinden su damladığını fark etti. Kızı hoyrat bir avuçta çırpınan, ürkmüş, ıslak bir serçeye benzetti.

"İçeri girin," dedi. "Çok ıslanmışsınız."

Vuslat tedirgindi. Sessiz sedasız, dikkat çekmemeye çalışarak geçirdiği bunca yıldan sonra giderek artacağı belli olan şöhreti, kendinden emin hali tavrı ve çarpıcı hareketleriyle ona dev gibi görünen bu adamın çevresinde yarattığı tuhaf ve huzursuz alana girmeye hem can atıyor hem de çok korkuyordu.

"Yok, sağolun," dedi duyulur duymaz bir sesle. "Ben teyzemin odasında beklerim. Siz giyip bakın, olmuş mu.."

Aziz Bey birkaç gün önce sert tavrıyla gönlünü kırdığı kıza içtenlikle gülümsedi.

"Teyzeniz yok," dedi. "Karşıda kalacakmış bu gece. İçeri girin de biraz ısının, sıçana dönmüşsünüz, haydi."

O gece eline bir kitap alıp yatağına uzandığında, bu alımsız, çelimsiz ama duru yüzlü Vuslat aklından bir türlü çıkmadı. Onun duruşunda, bakışında, yumuşacık sesinde iyi olan, huzur veren bir şeyler vardı. Aziz Bey'in yıkarak geçen bakışları onun gözlerine değince duraksıyor, içi kırılıyor, bu mahzun ve durgun yüze karşı içinde sevecen bir acıma hissi beliriyordu. Herkesin kendince büyük hayhuylar içinde yaşadığı bu şehirde, kendi dar âleminde unutulmuş, yapayalnız bir kızcağız.. Sonra dü-

şündü de, aslında kendisi de en az onun kadar yalnızdı. Evsizdi, barksızdı. Nasıl geçtiğini anlamadığı yıllar artık daha hızlı geçecek, başı hep dik ve mağrur durabilmek için, biriktirip sakladığı sıkıntılar, kederler giderek çekilmez olacaktı. Odasından dışarı adım atmasıyla birlikte onu birçok yanından sarmalayan arkadaşlar, yemekler, içki âlemleri, teklifler, iş görüşmeleri, müşteriler ve daha bir yığın ayrıntıyla dokunmuş olan hayat, odasına girip kapısını kapattığında bambaşka bir hal alıyor ve gün boyunca vakur ve kendine güvenli bir edayla dolaşan Aziz Bey'in üstüne çocuksu bir mahzunluk çöküyor, içinde birikenlerden hiç değilse birkaç cümle anlatabileceği, kendisini can kulağıyla dinleyecek birini arıyordu.

Bu biri acaba Vuslat olabilir miydi? Âşık olacak, kapris çekecek, ortak hayatlarını bitmeyen istekler manzumesine çevirecek bir kadının gönlünü eyleyecek hali de, arzusu da yoktu. Öylesine bencil düşünceler içindeydi ki ancak Vuslat gibi sessiz, silik, dikkatle bakılmadıkça görülmeyen, varlığına ihtiyaç duyulmadıkça ortaya çıkmayan, o konuşursa dinleyen, sorarsa cevap veren, kısacası hayatını alabildiğine kolaylaştıracak bir kadınla yaşayabileceğini düşünüyor, dahası böyle bir kadın istiyordu.

Bunu sık sık düşünmeye başladı. Hiç ihtiyacı olmadığı halde Vuslat'a iki gömlekle bir ceket diktirdi. Provalar, ölçü almalar, gelip gitmeler sırasında, hakkında fikir edindi. Vuslat'sa kendini onun yanında öylesine silik buluyordu ki görünüp rahatsız etmekten, yoluna çıkmaktan şiddetle kaçınıyor, boş bir ümide kapılıp kırılmaktan ölesiye korkuyordu. Aziz Bey'in araya koyduğu mesafeyi aşacak hiçbir harekette bulunmuyordu. Kendini kaptırıp inanmak korkusuyla hayal bile kurmadığı düşünülebilirdi.

Öğle tatiline denk gelen maksatlı bir yürüyüş sırasında karşılaştılar. Bir rastlantı değildi bu; Aziz Bey Vus-

lat'ın çalıştığı hanın kapısına bakan küçük bir kahvede oturmuş, kızın öğle yemeğine çıkmasını bekliyordu. Vuslat üzerinde kendi diktiği mantoyla kapıda görününce kahveden çıktı, onu bir süre izledi sonra yanına gidip "Merhaba," dedi. Vuslat'ın yüzünden belirgin bir sevinç geçti, çarçabuk kayboldu. Biraz ayaküstü konuştular. Aziz Bey elinden geldiğince sıcak davrandı. Vuslat'ın diktiği ceketi giymişti. Kızı yemeğe davet etti. Öyle buyurgan bir tavrı vardı ki Vuslat hayır, diyemedi, aklından bunun masum bir davet olduğunu geçirdi, altında kendini boş yere ümitlendirecek bir amaç aramadı. Bir muhallebiciye gittiler. Tavuklu pilav söylediler. Aziz Bey etkileyici sesi ve göz alıcı tavırlarıyla bir şeyler anlatıyor, Vuslat da gülümseyen bir yüzle dinliyordu. Tavuklu pilav bitti, tatlıya geçtiler. Aziz Bey sanki konuşmanın doğal bir parçasıymış gibi "Cumartesi günü çalışıyor musunuz?" diye sordu. "Boşsanız sinemaya gidelim."

Vuslat keşkül kaşığını elinden düşürdü, alayım derken su bardağını devirdi.

Kekeleyerek "Peki.." diyebildi. Muhallebiciden çıkarlarken mantosunu bir türlü giyemiyor, kapıyı bulamıyordu.

Birkaç ay içinde evlendiler. Eve giren para kesileceği için Vuslat'ın babası biraz mırın kırın etti, hayırsız abileri iş olsun diye "Bir çalgıcıya kız vermeyiz," diye itiraz ettilerse de, Vuslat ömründe ilk kez inat etti "Evleneceğim," diye tutturdu. Bu inadı babasını da, teyzesini de çok şaşırttı.

Haliç'e bakan bir ev kiraladıkları, dayayıp döşedikleri sıralarda Aziz Bey'in içinde de bir keyif yok değildi. Artık rahat, gevşek bir hayat yaşayacağını düşünüyor ama bu yeni hali pek de önemsemiyordu. Oysa bütün bunlar Vuslat'ın başını döndürmüştü.

Her şey Aziz Bey'in istediği gibi oldu. Fazlasıyla sade bir törenle evlendiler. Aziz Bey çok az kişinin çağrılmasını istedi. Vuslat'ın babası, teyzesi, çok yakın bir iki arkadaşı. Hepsi o kadar. Bu aşırı sadelik Vuslat'ın içini burktu. Ama Aziz Bey'le evlenmiş olduğuna bir türlü inanamadığı için, pek fazla da aldırış etmedi. İlk gece ikide bir uyanıp yanında yatan adamın Aziz Bey olup olmadığına baktı.

Ancak, bu evlilikte, seven tarafın sadece kendisi olduğunu anlaması uzun sürmedi. Yaşadıkları hayatın anlamının aynı olmadığını çabucak gördü. Vuslat'ın içini dolduran duygulardan Aziz Bey'de eser yoktu. Sade bir törenle ama coşkuyla terk ettiği kabuğuna yeniden çekildi. Böylece o büyük rüya sona erdi.

Aziz Bey'in en debdebeli yıllarıydı. Dışarıdaki renkli hayat onu kucaklamış, çevresini kuşatmıştı. İradesini bu coşkulu, sarhoş, nağmelerin ve içkilerin su gibi aktığı, durgun ruhların içinde yer bulamayacağı hayata teslim etmekten memnundu. Sanki sıcak bir nehirde yüzüyor, çağlayanlardan geçiyor, durgun göllere düşüyor, ardından tekrar köpüklerin arasında buluyordu kendini. Her akşam başka bir çehreye bürünen bu hızlı hayatı seviyordu. Birkaç gazinoda birden programa çıkıyor, turnelere gidiyor, hayatından türlü kadınlar geçiyor, masalar kuruyor, dağıtıyor, nağmelerin içinde sarhoş oluyor böylece uzak ve sıcak bir şehirde ezik, mahzun, kederli bir halde geçirdiği zamanları ve Maryam'ı unutuyordu. Etrafında yarattığı o çekici hale büyüyor, güçleniyor, böylece Aziz Bey hep istediği gibi mağrur yaşıyordu.

O dışarıda, durmadan havaya kaldırılan rakı kadehleri, musiki ve kahkahalar arasında kendinden geçerken, Vuslat odanın uzak bir köşesinde yanan abajurun yüzünde yarattığı koyu gölgelerle pencerenin önünde oturu-

yor, Haliç'in kirli sularına yansıyan kırık dökük bir ay ışığına bakarak, kendi hayatını düşünüyor ve kederleniyordu. Aziz Bey'in itirazlarına rağmen bir çocuğu oldu, yaşamadı. Ondan sonra büsbütün soldu, sesi soluğu çıkmaz oldu.

Böylece uzun yıllar geçirdiler. İkisi de yaşlandılar. Vuslat kırgın bir kalbi taşımaktan yorgun düştü. Aziz Bey'in zirve yılları bitti. Bir zamanlar araba gönderip zamanının meşhur tamburisini evinden aldıran gazino sahipleri, dükkânlarını birer birer kapadılar. Aileler evlerine çekildi, yeni düzene ayak uyduramayan, çağları geçmiş şarkıcılar gözden düştüler, kahırlandılar, alkolik oldular.

Aziz Bey vaktinin çoğunu evde geçirmeye başladı. Bir zamanlar onu kolundan sürükleyerek meşk âlemlerine götüren arkadaşları, ekmek parası derdine düştüler, kötü pavyonlarda, ucuz müzikhollerde çalmaya başladılar. O debdebeli hayat geride kalınca Aziz Bey'in şarkılı, çalgılı, uzun ve neşeli bir renkli filme benzeyen hayatı, siyah beyaz ve silik bir fotoğrafa dönüştü, durgunlaştı. Bir süre direndi, sonunda teslim oldu. İstediği gibi kapris yaptığı gazinolar yerine kötü meyhanelere düştü. Arkadaşlarıyla kader birliği yaptı.

Gecenin geç saatlerinde program bittiğinde hiçbirinin ağzını bıçak açmadı. Birbirlerine iyi geceler dileyip boyunlarını kısarak, ceket yakalarını kaldırarak, içlerinde derin bir sıkıntıyla evlerine dağıldılar. Kimse bir meyhanede masa kurdurmayı teklif etmez oldu. Programa kısa bir ara verdiklerinde konuştukları şeyler değişti. Piyasaya yeni düşen kızlardan, ortalığı çalkalayan skandallardan, TRT repertuvarına giren bestelerden, ünlü şarkıcıların haklarında gazetelerde çıkan yazılardan, çapkınlık anılarından konuşmayı, tanıdıklarını çekiştirmeyi bıraktılar. Odun, kömür, kira, havagazı faturası, bakkal borcu der-

dine düştüler. Seslerine kırıklık, yüzlerine "Neden böyle oldu?" diye soran, şaşkın bir ifade yerleşti. Fazlasıyla uysallaştılar ve boyun eğdiler. O kadar ki, çekirdekten yetişme, çaldıkları musikiye toz kondurmayan bütün o hakiki müzisyenler adeta yok oldular.

İki kadeh içtikten sonra ağızları yayılan sarhoşlar, Aziz Bey'den adlarını bile duymadığı arabesk şarkıları okumasını istediler. Bu yeni duruma çok yakında geçeceğini, yeniden o renkli hayatına döneceğini umarak katlandı. Katlanmak Aziz Bey'i daha da tahammülsüz, sinirli hatta saldırgan bir adam yaptı. Uzun bir zaman da böyle geçti.

İşler gittikçe kötüleşmişti. Aziz Bey birkaç aydır işsizdi. Müzisyen çalıştıran meyhanelerin ve eli yüzü düzgünce pavyonların neredeyse tümünde çalışmış, hepsinden kavga edip ayrılmıştı. Hazırdan yiyorlardı. Bir zamanlar peşinde koşan organizatörleri, gazinolarını yıktırıp yerlerine iş hanları yaptırmış eski patronları dolaşıp "İş var mı?" diye sormak ağırına gittiği için bütün gün sıkıntılı ve gergin bir halde evde oturup gazete okuyor, üst üste kahve içiyor, balkona çıkıyor, mahallede top oynayan çocuklara sinirleniyor, her an telefonun çalmasını ve iyi bir teklif gelmesini bekliyordu.

Vuslat'taki gönül kırıklığını o sıralarda sezer gibi oldu. İşsizliğinin ilk birkaç haftası boyunca hemen her günü, müzisyenler kahvesinde oturup iş bekleyerek geçirmişti. Ama yeşil çuha örtülü masalarda her saniye okey tahtalarının devrildiği, tiksinti veren gürültülü kahkahaların, galiz küfürlerin havayı zehirlediği, müziğe beş yaşında Kumkapı'da turistlere darbuka çalarak başlamış birtakım tuhaf görünüşlü adamların doldurduğu bu yerin kendine göre olmadığını anlamış ve güvendiği birkaç kişiye telefonunu bırakıp evine dönmüştü.

Gidecek bir yeri kalmayınca dikkati karısının üstünde yoğunlaştı. Vuslat'ın çizgiler arasında kaybolmuş hareli gözlerinde keder gördü. Bir öğle üzeri karısının saçlarının neredeyse tümüyle beyazlamış olduğunu fark etti. Çok şaşırdı. Karısı o anda gözüne hem çok yakın hem de hiç görmediği kadar yabancı göründü. Vuslat mutfakla oda arasında gidip geliyor, öğle yemeği için masayı hazırlıyordu. Aziz Bey sanki, yıllar sonra yaşlanmış, fazlasıyla yıpranmış bir halde karşısına çıkmış eski bir arkadaşa bakar gibi Vuslat'a bakarken, kadın her zamanki solgun sesiyle "Yemek hazır," dedi. Aziz Bey alt perdeden bu seste, sesin solgun tonunda ve yemeği sofraya getiren karısının yorgun adımlarında annesini buldu, ürperdi.

Bu kadarla kalmadı. Kalkmak için koltuğun kollarını kavramış elleri gözüne ilişti. Kendi elleri.. Bu eller tıpkı babasının elleriydi. Ansızın, evlilikleri boyunca bu evin odalarında, memnuniyetsiz bir ifadeyle dolaşan adamın kendisi değil, babası olduğunu fark etti, dehşete kapıldı.

Hiç farkına varmadan babası olmuştu. Kalbini karısına açmayan, evinin dışındaki hayatı evinin içindekinden daha önemli bulan, evdeki yürek sızılarını anlamayan, anlasa da umursamayan, çehresi daima asık, sesi daima gür ve azarlamaya hazır babası.

Konsolun aynasında yüzünü gördü. Aynı açık alın, sert hatlar, keskin bakışlar. Elini saçlarına götürdü, kolunun hareketinden aynaya yansıyan yine babasıydı. Geriye doğru taranmış, gümüşsü saçlarına dokunan parmaklar da onundu. Bir zamanlar yüzüne kapıyı çarpıp terk ettiği adam içine girmiş, orada sessizce ve yıllarca yaşamıştı.

Garip bir halin içine düştü. Uzaktaki vaatlere koşarak giderken yolunu kesmeye çalışan genç ümitlerini da-

ğıtan, bu yüzden affetmediği adamın devamı olmak içini acıttı. Ama aynı zamanda, bu tıpkılıkta, iki su damlası kadar benzeyişte üstün bir taraf, bir enderlik vardı. Bu hal ona bir an bir soyluluk belirtisi gibi geldi. Kendini mutlu olabilmek için alçakgönüllü bir mekân aradığı bu kahrolası dünyada, yaşlı bir çınar gibi köklü hissetti, gururlandı. Sonra bunun ne kadar anlamsız olduğunu fark etti. Ömrünü yanlışlarının doğru olduğunu iddia etmekle, olmadığı bir adam olabilmek için kendi halinde bir kadını ezmekle tüketmiş bir adamın devamı, zavallı bir kopyasıydı. İçi iki kere ezildi.

Sofrayı hazırlamış, oturmasını bekleyen karısına yaşardı yaşaracak gözlerle bakıp "Yemeyeceğim," dedi, gidip yattı. Uyuyormuş gibi yaptığı süre boyunca karısını düşündü. Onu evin içinde kaybetmiş, Haliç'e bakan pencerenin önündeki koltukta unutmuştu. İçinden neler geçtiğini hiç merak etmemişti. Akşama doğru kalktığında Vuslat'a yılların acısını çıkaracak güzel sözler söylemeyi tasarladı ama hep dilinin ucunda kaldı.

Aylardır beklediği telefon ertesi gün gelmese, karısını düşünecek biraz daha zamanı olsa, kendini tümüyle ait hissettiği dışarıdaki hayat onu acele kendine çağırmasaydı her şeyi düzeltebilirdi. Ama Zeki'nin teklifi bu korkunç benzerliği hemen unutturdu.

Ertesi akşam Vuslat yemeğini yalnız yedi. Eskiden olduğu gibi.

Zeki'nin meyhanesinde çok mutluydu Aziz Bey. Yıllardır alıştığı için hakkı olduğuna tüm kalbiyle inandığı saygınlığa yeniden kavuşmuştu. "Kumkapı'dan yetişme" diyerek aşağıladığı takımdan olsa da Bahri ve Mercan'ın ona "üstat" demelerinden "Aman estağfurullah, siz buyurun"larından çok hoşlanıyordu. Her arzusunu emir telakki ediyorlardı. Zeki abartılı bir saygı gösteriyor, prog-

ramdan sonra mükellef bir sofra donatıyor, bir büyüğü beraberce bitirmeden Aziz Bey'i bırakmıyordu.

Zeki hafiften dili dolaşarak karşılıklı demlenirlerken "Abi teklifimi kabul etmeniz beni ne kadar onurlandırdı bilemezsiniz," diyerek unutulmuş olmak gibi acı bir duygunun kucağına düşmek üzereyken, bu teklifle hayata dönen yaşlı üstadı haddinden fazla gururlandırıyordu.

"Abi inanmazsınız.. İşte Bahri şahit, yüzü burada. Kaç kere niyet ettim sizi aramaya. Ama cesaret edemedim. Sonunda Bahri bir gün 'Ne çıkar bir telefon etsen?' dedi. 'Ne yapar? En fazlası tersler. Terslesin? O da bizim bir abimiz, bir üstadımız değil mi?' dedi. Düşündüm, doğru söylüyor. Aldım elime telefonu, sizi aradım. İyi ki de aramışım," diye başlayarak, aynı hikâyeyi yeniden anlatıyor, bu hikâyenin her anlatılışında Aziz Bey kabına sığamaz oluyordu.

Sanki Zeki'nin cesaretini bir türlü toplayamadığı sıralarda, her gün elinde kalem, hesap kitap yapmamış, kenar mahallelerin düğün salonlarından teklif gelirse diye, en bayağı piyasa şarkılarına kulak kabartmamış, işsiz kalmamış, müzisyenler kahvesinde sürünmemiş, hep zirvedeymiş, hiçbir zaman unutulmamış gibi göneniyor; kibirli bir halenin çevrelediği başı daha da dikleşiyordu. Bu saygı ve ilgi denizinde yüzerken, işsiz ve sıkıntılı günlerinde karısında fark ettiği gönül kırgınlığını aklına bile getirmiyordu.

Gerçi eve daha yorgun dönüyordu artık. Programdan sonra kendi için meşk edecek hali kalmıyordu. Zeki'yle içkisini içip onun iltifatlarına doyduktan sonra evinin yolunu tutuyordu. Karısını yine pencerenin önünde oturmuş buluyor ve kendini beklediğini sanıyordu. Ama bilmiyordu ki, Vuslat bu bekleyişten çoktan vazgeçmişti. Artık hiçbir şeyi beklemiyor, sadece yılların verdiği bir alışkanlıkla, pencerelerinden ışık sızan evlere bakarak, böy-

lesi evlerde yaşandığını sandığı mutlu hayatlara imreniyordu.

Böylece bir yıla yakın bir zaman geçti. Zeki'nin meyhanesinde gördüğü saygı ve ilgi sıradanlaştı. Bahri kaytarmaya, Mercan burnunun dikine gitmeye başladı. Davut bir işaretiyle rakısını getirmez, yüzüne bakmaz oldu. Yeni başladığı günlerde programdan sonra envai çeşit mezeyle donatılan sofraların yerini, Zeki'nin küçük masasının ucuna konan turşu ve peynir tabağı aldı. Ama Zeki çakırkeyif olunca Aziz Bey'i övüp göklere çıkarmayı sürdürdü.

"Bu dükkân ayaktaysa senin sayende abi," diyordu. "Bu gördüğün müşteri senin sanatına geliyor!"

Sarhoşken sözlerinde samimiydi, Aziz Bey'e hayrandı. Öyle anlar oluyordu ki utanmasa ağlayacaktı. Aziz Bey de hiç alçakgönüllü davranmıyor, gelenler müziği her zaman can kulağıyla dinliyor olmasalar da dükkânı bizzat kendisinin doldurduğuna tümüyle inanıyordu.

Zeki'nin, dükkânın bomboş kalmasından korktuğu bir kandil gecesi, meyhaneye sekiz on kişilik bir grup geldi. Fazla genç ve çok gürültücüydüler. Meraktan geldikleri her hallerinden belliydi. Kulaklarının hiç alışık olmadığı ağır, oturaklı şarkıları dinlemiyorlar, gülüşüp konuşarak hızlıca rakı içiyorlardı. Rakı adabı da bilmiyorlar, olmadık yiyecekler istiyorlar, olmadığını öğrenince suratlarını asıyorlardı. Aziz Bey ancak ince sözlere aşina, eski zamanları seven ruhların anlayıp zevk alabileceği şarkılardan, daha yeni, daha hercai şarkılara geçti. Grubun bu yeni şarkılara da hiç aldırmadığını görünce keyfi kaçtı.

Ne kadar dik, dediğim dedik de olsa, yılların alışkanlığıyla müşterinin havasına göre repertuvarı değiştirir, bu

musikinin yüksek zevkinin sınırları içinde kalmak şartıyla içmeye ve eğlenmeye gelmiş müşterinin hoşuna gidecek şeylerin çalınıp söylenmesini sağlardı. Öyle ustaca götürürdü ki programı, müşteri pür dikkat kesilir, bilenler eski şarkıların tadını çıkarırlarken, bilmeyenler sıra İstanbul türkülerine gelince keyiflenirlerdi. Ama bu genç grubu havaya sokmanın imkânı yoktu.

Zaten saat daha on olmadan gençlerin hemen hepsi zilzurna sarhoş oldu. İçlerinden bir kız ağlamaya, iki genç tartışmaya başladı. Aziz Bey her zamanki ciddiyetiyle çalmayı sürdürüyor, Bahri de Aziz Bey'e uymaya çalışıyordu. Mercan verilen ilk arada tıkınmak için girdiği mutfaktan daha çıkmamıştı. Aralarındaki kavga büyüyünce, grubun tadı kaçtı. Hesaplarını ödeyip birbirlerine girmiş bir halde çıktılar.

Zeki "Dağılalım arkadaşlar," dedi. "Zaten bu gece haybeye açtık."

Yıllardır birbirine benzeyen yerlerde, aynı şeyleri çalmaktan usanmış olan Bahri ve Mercan hemen savuştular. Aziz Bey tamburunu aldı, kalanlara iyi geceler dileyip çıktı.

Kış gelmiş olmasına rağmen tatlı bir hava vardı. Sıcak bir lodos esiyor, Aziz Bey'in boynunu, yüzünü sarıyor, saçlarını uçuruyordu. Evine doğru yürürken aklına Vuslat geldi. İçi geniş, hoş bir duyguyla doldu. Karısını tanıdığından beri ilk kez özlediğini, bir an önce yanında olmak istediğini hissetti, tuhaflaştı. Bu hal, ona yaşlanmakta olduğunu düşündürdü. Bir yığın acıyı, kırıklığı, yarayı barındırmış olan o upuzun zaman nasıl da anlamadan geçmişti. Artık kendini dışarıdaki hayata o kadar da ait hissetmiyor, eskisi gibi ayak uyduramıyor, bütün o neşenin, gülüşlerin, şarkıların ayyuka çıktığı coşkulu masalar yerine, huzurlu bir sessizliği tercih ediyordu.

Tamburunu kavradı. Şimdi eve gidecek, Vuslat'a en

sevdiği şarkıları çalacaktı. Vuslat'ın en sevdiği şarkıyı hatırlamaya çalıştı, bilmediğini fark etti. Ona hiç tambur çalmadığını, şimdiye kadar buna gerek duymamış olduğunu aklından geçirdi ve bir şarkı seçti.

Aşkımın ilk baharı, ilk heyecanım benim.
Sevgilim, iki gözüm, biricik cânım benim.

Eve girdiğinde karısını mutat koltuğunda oturuyor bulacağından öyle emindi ki, koltuğu boş görünce şaşırdı. Soba geçmiş, oda soğumuştu. Karısına seslendi, cevap alamadı. Huzursuz oldu. Vuslat'ın gitmiş olabileceği ihtimali aklından geçince eli ayağı buz kesildi. Evi hızla dolaştı. Yatak odasına girdiğinde Vuslat'ı yatmış buldu, canı sıkıldı.

İçinde bir öfke belirdi. Bu her zamanki Aziz Bey haliydi. Karısını sevmek istediği zamanı da kendi seçmişti ama karısı yatmıştı işte. Aklından geçirdiği güzel şeyler, düşüncesizce geri çevrilmiş gibi kızgın hareketlerle soyundu, pijamalarını giyip yatağa girdi. Kızgınlığını ortaya koyan sert hareketleri sırasında karısının çıplak koluna dokununca irkildi. Vuslat'ın çok ateşi vardı. Boşu boşuna yaşanmış bir ömrün bütün kırgınlığını yüklenmiş, yok kadar yumuşak ve yorgun vücut sanki yanıyordu. Bitmekte olan pilin radyoya giderek daha az ses verdirmesi gibi erimekte olan Vuslat sanki pes etmişti. Aziz Bey yüzüne başını yaklaştırdı. Karısının soluğu su buharını andırıyor, kurumuş dudaklarından belli belirsiz bir inilti çıkıyordu.

Aziz Bey hemen yataktan çıktı, sırtına bir hırka aldı, küllenmek üzere olan sobaya birkaç odun attı. Sonra mutfağa gitti.

O sarı sıcak şehirden döndüğü ve halasının evinde kendinden geçtiği zaman istemeden alnında tadıp hiç

unutamadığı, ara sıra rüyalarına bile sızan keskin sirke kokusu burnunu sızlattı. O da halasının ona yaptığı gibi sirkeli suda bez ıslatacak ve karısının alnına, bileklerine koyacaktı. Böylece Vuslat'ın saçlarının bembeyaz olduğunu birdenbire fark ettiği gün aklından geçen ve bir türlü söylemeye fırsat bulamadığı o güzel, gönül alıcı sözlerin yerini tutmasa da arada bir şiddetle sızlayan vicdanını biraz olsun yatıştıracaktı.

Sirkenin yerini bilmiyordu. Hiçbir şeyin yerini bilmiyordu. Bu evdeki hayatı, her şey ayağına gelerek geçmişti. Bütün dolapları açıp kapattıktan sonra sirkeyi buldu, havluyu alıp geldi. Başucu lambasının hafif ışığında, sabaha kadar Vuslat'ın alnına sirkeli bez koydu.

Sabaha karşı Vuslat gözünü açtı, ateşi biraz düşmüştü. Aziz Bey'in içine sevinç doldu.

"Hastalanmışsın Vuslat," diyebildi. "Çok ateşin vardı ama düştü, merak etme."

İlk kez samimi bir sevgiyi yansıtıyordu sesi. Vuslat'ın gözleri yaşardı. Hep duru yüzünde bir huzur ifadesi belirdi. Nefesi hâlâ çok sıcaktı.

"Sabah mı oluyor?" diye sordu.

Aziz Bey başını salladı, gülümsedi. Başucu lambasını söndürdü. Doğmaya hazırlanan bir günün belli belirsiz, soluk ışıkları, perdelerinin arkasında birikti. İçeriyi tatlı ve ümitli bir loşluk kapladı. Aziz Bey yatağa girdi, ateşi biraz düşmüş olan karısına sarıldı. Birlikte uyudular.

Uyandıklarında gün çoktan doğmuş, evleri apaydınlık olmuştu. Aziz Bey sobayı yaktı, Vuslat'ı oturma odasındaki kanepeye oturttu, üzerine battaniye serdi, tepside kahvaltı getirdi. Vuslat'ın hiç iştahı yoktu ama Aziz Bey'i kırmamak için birkaç lokma yedi, çay içti. Aziz Bey sobaya odun attı, pencereyi beş dakika açtı, odayı havalandırdı. Sonra Balık Pazarı'na gidip alışveriş yaptı, eczaneye uğradı, ilaç aldı. Mutfağın girdisini çıktısını öğ-

rendi, karısına portakal suyu sıktı, tavuk suyuna çorba pişirdi.

Bütün bunları yaparken içinde ılık bir duygunun dolaştığını hissediyordu. Ama tadını çok geç almıştı. Bugüne benzeyen birçok günü böyle sevecen geçirmemiş olmalarının kabahatinin kendinde olması Aziz Bey'i yaralıyordu. Çorbayı karıştırırken gözleri yaşarıyordu bu yüzden. Vuslat ise şaşkındı, bu tatlı rüyanın da çabucak sona ermesinden korkuyordu.

Aziz Bey mutfakta aşkla, karıncalar gibi çalışıp akşam yemeğini hazırladıktan sonra odaya döndüğünde, Vuslat'ı yine kendinden geçmiş bir halde, yüksek ateşle yatar buldu. Karısının inatçı bir gribe yakalandığını düşündü. Zeki'ye telefon etti, gelemeyeceğini bildirdi. Zeki "Canın sağolsun abi," dedi. Elinden bir şey gelip gelmeyeceğini sordu. Başka zaman olsa Aziz Bey'in gelememesine canı sıkılırdı ama Ramazan'a girmişlerdi, müşteri kırıktı.

Vuslat'ın ateşi bu defa daha çabuk düştü. Ama bir hafta sonra kapıya bir taksi yanaştı. Zeki, Bahri ve Mercan Aziz Bey'e yardım ettiler, Vuslat'ı bir battaniyeye sarıp kucakladılar, taksiye bindirdiler. Hastaneye yatırdılar.

Bir zamanlar gazino kulislerinde assolistler kadar kapris yapmaya alışık, otellerde oda servislerini canlarından bezdiren, zamanına göre hatırı sayılır para kazanmış ve hovardaca yemiş olan Aziz Bey elinde kan dolu küçük tüplerle hastanenin bodrum katlarında, duvarları nemli, yerleri ıslak, karanlık koridorlarında koşturuyor, doktor kapılarının önünde kuyruk bekliyor, yıllar boyunca hatırını sormayı bile akıl etmediği Vuslat'a çay kaşığıyla süt içiriyor, sabunlu bezle yüzünü, ellerini siliyor, koluna girip tuvalete götürüyor, çaya bisküvi batırıp yedirmeye çalışıyordu. Değerini geç anladığı bu varlığı kaybetmekten çok korkuyordu. Hep aynı şarkı geçiyordu aklından.

"Geç buldum, çabuk kaybettim hicran oldu hayat bana.." Aslında Vuslat'ı kaybetmek kadar yapayalnız kalmaktan da korkuyordu. Ona yemek hazırlamak ya da temiz gecelik getirmek için eve gittiğinde her çıt sesiyle irkiliyor, onsuz evin odalarında acınası bir boşluk buluyordu.

Yorgun bir ömrün son birkaç haftasında Aziz Bey'in elinden gelen özen, titizlik ve sevecenlik Vuslat'ı kurtarmaya yetmedi. Bayramın üçüncü günü Vuslat öldü. İyileşmek için hiçbir gayret göstermemişti. Sanki yıllarca süren bu mutsuzluk, bu kederli hal bir an önce bitsin der gibiydi yüzü. Dönüşsüz bir yola girdiği için huzurluydu. Aziz Bey bunu belli belirsiz hissediyor ve kahroluyordu. Vuslat'ın nefesinin hafiflediği, ölüme yaklaştığı her an, aklından hep aynı soru geçiyordu:

"Beni sevdiğine pişman oldu mu?"

Sonra Maryam'ı hatırlıyor, bir davetiyle hayatının yolunu değiştiren, unutmak için tarifsiz acılar çektiği duyguları yaşatan Maryam'ı sevdiğine ne yazık ki hiç pişman olmadığını düşünüyor ve Vuslat'ın da bu tek taraflı, kırgın aşktan pişmanlık duymadığını anlıyordu.

Cami avlusu pek kalabalık değildi. Birkaç dostunun arasında çocuksu ve ağlamaklı bir ifadeyle dikilen Aziz Bey o şaşaalı günlerin tamamen geride kaldığını, kendini kesin ve acımasız bir yalnızlığın beklediğini anladı. Bir zamanlar masasını dolduran o neşeli sesler derinden derine kulağına geliyor sonra bulutlarla yüklü havada dağılıyordu. Her şeyi, herkesi kaybetmişti. Bütün bu kayıplar arasında en acısının Vuslat olduğunu hissetti. Bu boşluğu doldurabilecek hiçbir şey yoktu. Oysa Vuslat'ı hep bir gölge, loş bir ışık, duvarların renginde kaybolan bir eşya gibi görmüştü. Ortadan kaybolsa da yokluğu anlaşılmayacak kadar sıradan bir eşya.. Sevmek için zaman bulamamış, daha doğrusu hiç aramamıştı.

Cenaze defnedildikten sonra Zeki ve Bahri evine kadar geldiler. İçeri girdiler, biraz oturdular. Aziz Bey şaşkındı. Sanki her an karısı çıkıp gelecekmiş gibi mutfak kapısına bakıyor ama beyaz fayanslarda, tertemiz yıkanıp sıralanmış tencerelerin parlak yüzlerinde karısının durgun yüzünün yansısını göremiyordu. Zeki biraz oturduktan sonra kalktı.

"Abi kendini ne zaman iyi hissedersen, o zaman gel dükkâna," dedi. "İstersen bir yerlere git, kafanı dinle biraz. Parayı düşünme."

Anlayışla baktı yüzüne sonra sıkıca sarıldı. Aziz Bey'in haline gerçekten çok üzülmüştü. Birdenbire çöken bu coşkulu adamın yalnız bir hayatın üstesinden nasıl gelebileceğini düşünüyordu.

İşte Zeki'nin meyhanesinde acıklı bir hadiseyle noktalanan hikâyenin en can alıcı kısmı o akşam başladı.

Zeki cenazenin defnedildiği günün gecesi alelacele bir kemancı bulmuş, ekibe katmıştı. Dükkân tıka basa doluydu. Orta yaşa gelmiş, meyhane adabını bilen kadınlı erkekli küçük gruplar çoğunluktaydı. Demlenmeye başlamışlardı. Davut masaların arasında söve söve dolaşıyor, Zeki Ramazan boyunca doyasıya eğlenmeye susamış bu müşteri kalabalığının her isteklerinin yerine gelmesi için büyük bir dikkat sarfediyor, işini aksatan birini görürse tepelemeye hazır bir halde bakınıyor, patronluğu bir kenara bırakmış, servise yardım ediyordu.

Bahri ve Mercan kemancıyı bulup gelmişler, yerlerini almışlardı. Müziğe henüz başlamışlardı ki, Aziz Bey geldi. Bir an Zeki'nin içinden tuhaf, kötü bir his geçti. Sonra kendine kızdı ve Aziz Bey'in evde yapayalnız kalamayacağını düşünüp anlayışlı olmaya çalıştı. Büyük bir nezaket ve saygıyla Aziz Bey'i karşıladı, kucakladı. Küçük masasına oturttu. Hatırını sorduktan, gönül alıcı üç

beş kelime ettikten sonra "Bu gece çalma istersen abi," dedi. "Şimdi Davut donatır masamızı, oturup demleniriz. Sen de biraz açılmış olursun.."

"Ben çalmaya geldim," dedi Aziz Bey. "Vaktiyle okuyamadığım çok şarkı var.."

Zeki taşmak için sabırsızlanan müşterilere sonra da Aziz Bey'e şöyle bir baktı, bu eski üstadın dalgınlaşmış gözlerinde biriken kederin müşterilere bulaşmasından korktu. Sonra buna engel olmaya kalkışmasının adamın sonu olacağını hissederek "Amaan," diye mırıldandı. "Ne olacaksa olsun."

Aziz Bey vakur hareketlerle yürüyerek sazcıların arasına gitti. "Belki beni beğenirler de bu sağlam kapıya kapılanırım" ümidiyle koşup gelmiş olan kemancı, Aziz Bey'in gelişine çok bozulsa da, saygıyla kalkıp yerini verdi.

Aziz Bey ağır hareketlerle oturdu. Tamburunu dizlerinin arasına sıkıştırdı, uzun, kederli bir taksimden sonra şarkısına başladı.

Gecenin matemini aşkıma örtüp sarayım.
Gittin artık seni ben nerde bulup yalvarayım.
Şimdi ben tıpkı şifasız kanayan bir yarayım.
Gittin artık seni ben nerde bulup yalvarayım..

Müşteriler önce böylesine kederli bir şarkıya aldırış etmek istemediler. Eski ve dokunaklı şarkıları her ne kadar sevseler de bu akşam eğlenmek için gelmişlerdi. Oynak nağmelere eşlik etmek arzusu yüzlerinden okunuyordu. Kadehler doldu boşaldı, Davut ve komi çocuklar koşuşturmaya devam ettiler. Ama az sonra Aziz Bey'in sesindeki keder bu küçücük meyhanenin havasını tamamen kapladı. Aradan daha bir saat geçmeden rahatsız masaları dolduran müşteriler, hiç unutamayacakları bir hüznün pençesine düştüler. Dalgınlaştılar ve kimbilir

hangi içli anılara yolculuk yaparak kederli şarkılara kendilerini bıraktılar.

Aziz Bey nefesi tükeninceye kadar şarkılarını okudu, tamburunu bıraktı, mendiliyle alnını sildi. Hayatlarında belki de ilk kez böylesine haz veren kederli bir havayla karşılaşmış müşterilerden çılgınca bir alkış koptu. Aziz Bey daldığı ve içinde kaybolduğu âleminden alkış sesiyle sıyrıldı; bir an ne olduğunu anlamaya çalışır gibi kendine dikilmiş nemli gözlere baktı. Eski zirve yıllarını hatırladı, gülümsedi, hafif bir baş eğişiyle müzikten fazlasıyla etkilenmiş topluluğa selam verdi. Kadınlar gözlerini usulca kâğıt peçetelere siliyorlar, erkekler boşalan kadehlerine rakı koyuyorlar veya birer sigara yakıyorlardı. Zeki, Aziz Bey'in ara vermesini fırsat bildi, masaları dolaşıp tamburinin eşini bugün toprağa verdiğini, ondan böyle hicranlı şeyler okuduğunu söyledi. Bu açıklama müşterilerin geceden aldıkları garip hazzı iki kat artırdı. Gece sona erip de meyhaneyi terk ederlerken Aziz Bey'e övücü sözler söylediler ve başsağlığı dilediler. Bazıları benzer bir kederi yaşayacakları ânı düşünüyor, eşlerini kaybettikleri gece ne yapabileceklerini akıllarından geçiriyorlardı. Zeki Aziz Bey'i sevgiyle kucakladı. Kendiliğinden, müthiş bir gece olmuştu. Bahri Aziz Bey'le birlikte yürürken hayranlığını ifade edecek kelimeler bulamıyor, bir yandan da şimdi evine gidip soğuk bir yatağa girecek ve yanındaki boşluğu hissedecek olan bu yorgun adama çok acıyordu.

Aziz Bey o gece yatakta yatmadı. Oturma odasındaki kanepeye kıvrıldı, ağlarken uyuyakaldı.

Ancak sonraki gecelerde bu kederin tadı kaçmaya başladı.

Aziz Bey kendini, her değdiği yeri yakan ateşten bir top sanıyor; içinde taze kalan bu efkârlı halin hep karşılık bulmasını bekliyordu. Oysa öyle olmuyordu. Bir gecesi bir gecesine uymayan bu sıradan meyhanenin değiş-

ken müşterileri Aziz Bey'in ağır aksak, fazlasıyla kederli şarkılarından bunalmaya başladılar. Bir iki saat bu acıklı şarkılara tahammül ediyorlar ama sonra gündelik hayatın yorucu baskısını üstlerinden atmaya yarayacak neşeli şeyler dinlemek istiyorlardı.

Aziz Bey bu isteklere hiç aldırış etmiyor, müşterilerin tümünü parasıyla eğlenmeye gelmiş insanlar olarak değil, kederinin gönüllü şahitleri gibi görmek istiyordu. Neşeli şarkılar istemek Aziz Bey'e yapılmış bir saygısızlıktı sanki. Bahri ve Mercan'ın biraz hareketli nağmelere geçmelerini dikkatle önlüyordu. Ruhunda sürüp giden kederli yolculuğa şaşmaz bir vefayla bağlıydı. Aynı gamlı notalarda dolaşıyor, Davut'un getirip önüne koyduğu neşeli şarkı isteklerinin yazılı olduğu peçeteleri, kâğıt parçalarını göstere göstere yere atıp ayağıyla üzerlerine basıyor, müşterilerden bazıları dinlemek istedikleri şarkıları yüksek sesle istedikçe, içinde öfke büyüyordu. Geceyi yarıladıkları halde hâlâ arzularının yerine gelmediğini gören müşteriler ya söylenerek kalkıyorlar ya da müziği dinlemeyi bırakıp kendi aralarında, Aziz Bey'in acısına hiç de uygun düşmeyen kahkahalı, neşeli bir sohbete koyuluyorlardı.

Bu yüzden dükkân her gece daha az dolmaya başladı. Gelenler Aziz Bey'in artık acıklı olmaktan çok, öfkeli bir hal alan yüzünden rahatsız oldular. Şikâyetler arttı, Zeki'nin giderek canı daha çok sıkılmaya başladı.

Bir akşamüstü Aziz Bey evinde, oturduğu kanepeye fotoğraf kutusunu boşalttı. Karısının resimlerini arıyordu. Yanı başındaki küçük sehpada bir kadeh rakı, birkaç dilim portakal vardı. Kendini deniz kenarlarında, geniş caddelerde, üstü açık arabalarda, lüks restoranlarda, ünlü şarkıcıların arasında, çalarken, içerken, gülerken, eğlenirken, konuşurken gösteren bu fotoğrafların arasında nikâhlarında çekilmiş birkaç soluk fotoğrafın dışında Vus-

lat'a ait hiçbir şey yoktu. Ve Vuslat o birkaç fotoğraftan ona kırgın gözlerle bakıyordu.

Aziz Bey neredeyse ağlayacaktı ki günlerdir çalmayan kapısı çalındı.

Gelen Zeki'ydi. Niyeti Aziz Bey'i uyarmak, bunun böyle sürüp gidemeyeceğini, müşterinin arzusuna göre çalması gerektiğini söylemekti. Aziz Bey'in acıklı repertuvarı artık canına tak demiş, gidip konuşmaktan başka çare bulamamıştı. Dükkânda konuşmak istemiyordu. Çünkü zaten sarhoş gelen Aziz Bey'i hem başkalarının yanında kırmak istemiyor hem de nasıl tepki vereceğini tahmin edemiyordu.

Ama Zeki Aziz Bey'e hiçbir şey söyleyemedi. Çünkü Aziz Bey Zeki'nin gelişinden öyle büyük bir sevinç duymuştu ki, etrafında pervane olmuş, ona kahve yapmış, rakı koymuş, arkasına yastıklar dizmiş ve gelişinden büyük mutluluk duyduğunu yüzüne çok içten sözlerle söylemişti. Zeki mutfağından kapuska kokusunun geldiği bu evde neredeyse akşam olduğu halde, pijamalarıyla oturmuş rakı içen bu zavallı adama aklından geçenleri söyleyemedi. Havadan sudan konuştular sonra kalktı gitti.

Ertesi gün Aziz Bey'in işe yarım saat erken gelmesini fırsat bildi. Gün boyunca üzerinde tek tek düşündüğü, kırıcı olmayan ama kararlı ve kesin cümleleri söylemek üzere Aziz Bey'i karşısına oturttu.

"Abi sana saygım sonsuz," diyerek başladı konuşmaya. "Ama yapma böyle. Bak müşterinin ayağı kesildi dükkândan. Gamlı meyhane diye adımız çıkmış. Sağda solda ağlamak istiyorsanız Zeki'nin meyhanesine gidin, diyorlarmış. Abi gözünü seveyim. Ölenle ölünmez, topla artık kendini.."

Aziz Bey sert sert baktı Zeki'nin yüzüne. Üstten bir tavırla, kararlı bir sesle "Ben bu musikiyi iki paralık sarhoşlara yem etmem Zeki," dedi.

Zeki cevap veremedi. Bir süre sinirden bacakları titredi. O gece Aziz Bey yine bildiğini okudu.

Zeki ne yapacağını bilemiyor "Abi yarından itibaren gelme," diyemiyordu bir türlü. Her gün yepyeni kovma cümleleri bularak ve çok kararlı bir şekilde dükkâna geliyor ama ilk arada söyleyeceğim, birazdan, programdan sonra derken gece bitiyor, Aziz Bey yine hesabı kesilmeden "İyi geceler," deyip gidiyordu. Bir süre yüz vermemeyi, haftalığını geciktirmeyi denedi. Ama bütün bunlar Aziz Bey'i hiç etkilemedi.

Bir gün Bahri'nin koluna girdi, onu dışarı çıkardı. Biraz yürüdüler.

"Söyle de artık gelmesin," dedi. "Bak hep beraber topu atacağız. Konuş şununla. Başka bir kapı bulsun kendine. Bulursa tabii."

"Ben nasıl söylerim abi?" dedi Bahri. "Adama zaten felek vurmuş bir de ben 'Tamam, hesabın kesildi, artık gelme,' diyemem. Kendin söyle."

Zeki hırsla çıktı Bahri'nin kolundan. Ayağının dibindeki kutuya bir tekme savurdu.

"Söyleyemiyorum oğlum!" dedi. "Söyleyebilsem söylerim herhalde!"

O akşam Zeki programdan sonra Aziz Bey'in hesabını kesmeye kesin olarak karar verdi. Gerekirse haftalığını vermeye devam edecekti. Yeter ki gelmesin. Gelip de ağlak şarkılar söyleyerek milletin keyfini kaçırmasın.

Üç beş parasız sarhoş bir turşu, bir kavun, biraz peynir ve pilakiyle yarı uyur, yarı uyanık halde demleniyorlardı. Zeki hırsından ağlayacaktı. Dükkânın haline baktı, sövdü. Derken hiç de parlak olmayan program bitti. Aziz Bey her zamanki gibi masaya gelip oturdu. Yüzü sapsarıydı. Pek iyi görünmüyordu. Zeki konuşmanın tam zamanı olduğunu düşündü.

Tam "Abi buraya kadar. Canım dükkânı mahvettin.." diye başlayacaktı ki, Aziz Bey öksürmeye başladı. Boğulacak gibiydi, tıkanmıştı. Bahri koşup bir bardak su getirdi. Mercan omuzlarından sarstıkça, Aziz Bey'in ağzından boğuk bir hırıltı çıkıyordu. Nefes alamıyordu, gözleri büyümüştü. Bahri koluna girdi, Aziz Bey'i açık havaya çıkardı.

"Derin nefes al abi," dedi. "İstersen hastaneye gidelim.."

Aziz Bey gözlerini iyice açarak "hayır" anlamında başını salladı. Sonra öksürük nöbeti hafifledi, iyice azaldı. Hava serindi. İçeri girdiler. Zorlukla sandalyeye ilişen Aziz Bey bitkin bir haldeydi. Yüzü sararmıştı, gülümsemeye çalışarak "İyiyim," diye fısıldadı. "Merak etmeyin.. Geçti."

Zeki bu manzara karşısında yine hiçbir şey diyemedi, Bahri'ye baktı.

"Aziz Abi'yi evine bırakır mısın?"

Aziz Bey itiraz etmedi. Bahri'nin koluna girdi, ağır adımlarla yürümeye başladı. Hâlâ arada bir öksürüyor, öksürürken iki büklüm oluyordu. Zeki kapıya dayanıp arkalarından baktı, kahırlandı.

"Gel de şimdi bu adama, işin bitti de.."

Aziz Bey kendine doğru dürüst bakamadığı için üşütmüştü. Uzunca bir zaman evde hasta yattı. Bahri arada bir gidip artık iyice çökmüş, ufalmış, bu ufalmayla birlikte haline hem hüzünlü hem çocuksu bir sevimlilik gelmiş olan bu adamı yokladı, ilaç alıp getirdi, karısını gönderdi, çorba yaptırdı, çamaşırlarını yıkattı.

Aziz Bey Bahri'yi her görüşünde çocuk gibi ağlıyordu.

Zeki bu hastalığı fırsat bildi. Çok değil, bir yıl önce müziğiyle dükkânını zirveye çıkarmış olan bu adama karşı nankörlük etmek istemiyordu. Vicdanı sızlıyor ama

bunun böyle sürüp gidemeyeceğine de aklı kesiyordu. Eli kolu dolu bir halde ziyaretine gitti. Aziz Bey'in tamburunu da yanına almıştı ki, tamburu almayı bahane edip meyhaneye gelmeye kalkmasın. Kapıyı çaldı, Aziz Bey ufalmış, buruşmuş yüzüyle kapıyı açtı. Tıraşsızdı, perişan görünüyordu. Zeki'yi görünce çok sevindi. Yüzü aydınlandı. Odaya yürüdüler, Aziz Bey özür dileyip yatağına uzandı. Zeki başucuna oturdu.

"Abi senin sağlığından daha mühim bir şey yok bizim için," dedi. "Sen bizim başımızın tacısın. Dükkâna gelip de hiç kendini yorma. Ben senin oğlun sayılırım. Sana bakmak benim boynumun borcu. Dükkânımı zirveye çıkardığın günleri unutacak değilim."

Zeki'nin sözlerindeki samimiyet Aziz Bey'in saatlerce ağlamasına neden oldu. O gittikten sonra, ilaçlarını içerken bir an önce iyileşmeyi ve bu vefalı çocuğun işine kaldığı yerden devam etmeyi diliyordu.

O acıklı hadisenin yaşandığı gece, Zeki'nin sabrı taştı.

Oysa her şey ne güzeldi. Aziz Bey'in hasta olup yattığı beş hafta içinde Zeki yepyeni bir repertuvar yaptırmış, piyasa şarkılarını iyi bilen, Çingene kemancıyı ekibe katmış, perdeleri, masa örtülerini yenilemiş, dükkâna havalandırma cihazı taktırmış ve gazetelere yepyeni programının ilanlarını vermişti. Semeresini de hemen görmüştü. O gece büyük bir grup dükkânı kapatmıştı.

Zeki giyinmiş kuşanmış müşterilerini kapıda karşılıyordu ki, elinde tamburuyla Aziz Bey çıktı, geldi. Zeki gözlerine inanamadı. Aziz Bey'in kendine fazlasıyla güvenen, kibirli, her zamanki yüzü karşısında söyleyecek söz bulamadı.

Yakaları ve kol ağızları mor satenden, eski, siyah kostümünü giymiş, saçlarını yine ıslatıp geriye taramıştı Aziz Bey. Yüzüne renk gelmişti. İyi görünüyor olsa da zayıfla-

mış, ufacık kalmış olduğu dikkatten kaçmıyordu. Buna rağmen vakur, dik haline kavuşmuştu. Bakışlarında hep o bildik keskinlik vardı.

"Nasılsın Zeki?" diye sordu üstten bir tavırla. "Bensiz idare edebildiniz mi bakalım?" Cevabı beklemeden içeri girdi. Zeki'nin hırstan elleri titremeye başladı.

İçeriye herhangi bir adam değil, Aziz Bey girmişti. O garip rüzgârı, çekiciliği, gururlu duruşuyla birlikte, her zamanki Aziz Bey. Etrafında yine tuhaf bir hale vardı. Gür sesiyle, Bahri'ye ve Mercan'a hatırlarını sordu, Davut'tan rakısını istedi, komi çocukların sırtlarını sıvazladı. Hatta mutfağa gidip aşçıya takıldı.

Zeki kapının ağzında durmuş, içeride olup bitene ağzı açık bir halde bakıyordu. Bahri'ye işaret edip yanına çağırdı.

"Nerden çıktı bu moruk?" diye sordu. Sesinde önleyemediği bir öfke vardı.

"Ne bileyim abi?" dedi Bahri. "İyileşmiş herhalde, baksana? Zayıf mayıf ama çakı gibi yine."

"Bana bak," dedi Zeki. Sinirden sesi titriyordu. "Bu herife aldırmak yok, ona göre. Müşteri ne isterse onu çalacaksınız. Anlamam." Duraksadı, derin bir nefes aldı. "Bahri," dedi "yemin ediyorum, Allah belamı versin ki, bu gece bir yanlış olursa hepinizi kapı dışarı ederim. Ona göre. Dünyanın masrafını ettim ulan dükkâna! İçine sıçtırtmam!"

Aziz Bey Zeki'nin masasında, sabırla program saatinin gelmesini bekliyordu. Davut'un atarcasına masaya koyduğu rakıdan bir yudum içti. Zeki karşısına oturdu. Sakin olmaya çalışıyordu. Önce gülümsedi.

"Çok sevindim abi seni gördüğüme," dedi. "Maşallah iyisin. Yüzüne renk gelmiş."

"İyiyim," dedi Aziz Bey. "Topladım kendimi. Ben eski toprağım oğlum." Sonra etrafına bir göz gezdirdi. "Dükkâna epey cila çekmişsin. Çok güzel olmuş, aferin."

Yine üst perdeden, yine kibirliydi hali tavrı. Kısa bir sessizlik oldu. Zeki yutkundu.

"Abi rica edeceğim," dedi yalvarır gibi bir sesle. "Bu akşamki müşteri çok özel. Bilhassa rica ettiler, acıklı, kederli şarkılar okunmasın diye. N'olur abi.. Gözünü seveyim, bak ocağıma incir dikersin sonra."

Aziz Bey cevap vermeye lüzum görmedi. "Aşkolsun" der gibi baktı sadece. Rakısından büyük bir yudum içti. Bacak bacak üstüne atmıştı, oturduğu sandalyeye kaykılmıştı. Sanki yirmi beş yaşındaki Aziz Bey'di, dünyayı avucuna almıştı da sıkıp suyunu çıkarmaya hazırlanıyordu.

Yarım saat içinde meyhane hıncahınç doldu. Aziz Bey sazlar arasında yerini almış, tamburuyla uzun bir açış yapmıştı. Zeki'nin gözü Aziz Bey'deydi. Şimdilik iyi gidiyordu. Bu uzun hastalığın Aziz Bey'e iyi gelmiş olmasını diledi. Belki yine eski Aziz Bey olur, müşterilerin bakışlarından bile nelerden hoşlandıklarını anlar ve geceyi herkes için bir şölene çevirirdi.

Program yine gamlı şarkılarla başladı.

Kalbim yine üzgün, seni andım da derinden.
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden.

Zeki ilk bir saatin böyle ağır, içli şarkılarla geçmesinin âdetten olduğunu kendine tekrarlayıp duruyor, kalbini ferah tutmaya çalışıyordu.

Meyhaneyi kapatacak kadar kalabalık, eski okul arkadaşlarından oluşan genç grup çok neşeliydi. Masalarda sürekli hareket vardı. Birbirlerini uzun zamandır görmemiş olan, çok çok dört beş yıl önce hayata atılmış bu gençler, hayatın zorlu sınavlarını kendilerine göre başarıyla veriyorlar; o umursuz, sorumsuz, neşeli günlerin

özlemiyle sürekli konuşup gülüyorlar; pek de eskide kalmamış olduğu halde, gençliklerinden gelen bir zaman algılayışı yüzünden, eskide kaldığını sandıkları günleri anıyorlar, kucaklaşıyorlar, öpüşüyorlardı.

Gecenin ilerlemesiyle birlikte hasret dinmiş, ortak anılar tükenmiş, kafalar hafiften dumanlanmıştı. Masalar arasında gidiş gelişler azalmıştı, artık gençlerin bir kısmı taze bir sarhoşlukla durgunlaşmış, bir kısmı ise coşacak fırsat arar hale gelmişti. Ama Aziz Bey'in repertuvarında en ufak bir değişiklik yoktu. Müzik ruhlarındaki coşkuya karşılık vermeyecek kadar anlaşılmaz ve gamlıydı.

Aziz Bey içerde kendi kederli âleminin en koyu şarkılarını okurken dışarıda şiddetli bir yağmur yağıyordu.

İlk arada Zeki müşterinin memnun olmadığını hissetti, Aziz Bey'in yanına gitti.

"Aman abi," dedi. "Bunlar çok genç. Senin o güzelim şarkılarından anlamazlar. N'olursun, şunların gönlüne göre.."

Aziz Bey Zeki'nin sözünü sertçe kesti. Loş meyhanede yüzüne inen gölgeler hatlarını alabildiğine keskinleştirmiş, sanki boyu uzamış, daha da incelmişti.

"Madem anlamazlar, ne bok yemeye geldiler? Gidecek başka yer mi yok?."

Yürüdü gitti, sahnede yerini aldı. Program yine aynı kederli notalarla, içli nağmelerle kaldığı yerden devam etti. Zeki'nin sinirleri iyice gerilmişti. Bahri'yle göz göze geldiler, ona "Neşeli! Neşeli!" dedi ama Bahri elinde olmadığını anlatırcasına boynunu büktü. Zeki'nin yüzü iyice asıldı. Dişlerini sıkmaktan çenesi ağrımıştı. Aziz Bey hemen kendi âleminin derinlerine inmiş, geziniyordu. Bahri ve Mercan arada neşeli şarkılara giriş yapmak için gayret gösterseler de Aziz Bey'in keskin bakışlı gözleri ve tamburun havayı adeta tümüyle kaplayan sesi buna izin vermiyordu.

Ceketlerini çıkarmış, kravatlarını gevşetmiş; çalıştıkları bankaların, şirketlerin, borsanın, menkul ve gayrimenkul kıymetlerin havası üstlerine sinmiş, gömlekleri kol düğmeli, pırıl pırıl tıraşlı iki genç, kafa kafaya verip gülüşerek, sağa sola sorarak, bir peçeteye istedikleri şarkıları yazdılar, arasına hatırı sayılır miktarda para koyup Davut'a uzattılar. Peçeteyi uzattıktan sonra sandalyelerine yayılışlarında, yüzlerinde beliren ifadede "Eh zamanı geldi, artık bizi eğlendirin bakalım," diyen bir küstahlık, bekledikleri eğlencenin parasını ödemeye hazır olduklarını belli eden bir üstten bakış vardı. Durmaksızın konuşuyorlar, uzak masalardaki kız arkadaşlarına laf atıyorlar, mezeleri beğenmeyip geri gönderiyorlar, komi çocukları koşturup gül aldırıyorlar, şımarık edalarla kızlara dağıtıyorlar, kızlar da küçük küçük kahkahalarla bu gülleri aldıktan sonra birbirleriyle konuşmaya devam ediyorlardı.

Aziz Bey bu ikisinin küstah tavırlarla Davut'a para ve peçete uzattıklarını gördü. Zeki "Bahri'ye ver!" diye seslendi ama uğultunun içinde sesini duyuramadı. Davut peçeteyi aldı, Bahri'ye götürmek yerine, bu şarkı isteklerinin deli edeceğini bile bile Aziz Bey'in önündeki sehpaya, rakı kadehinin yanına koydu.

Aziz Bey bir süre ucundan para görünen peçeteye baktı. Şarkısını bitirdi. Tamburunu bıraktı, özenle yanına koydu. Sonra peçeteyi ve parayı alıp uzun masanın başına gitti. Grup üyelerinin tümü gülümseyen yüzlerle Aziz Bey'e bakıyorlar, bu çalgıcının kendilerine ucuz şakalar yapacağını umuyorlardı. İki genç bakıştılar. Bu gülünç kılıklı adamla eğlenmeye hazırlandılar. Zeki bir an titredi. Davut duvara dayanmış, olacakları gülümseyerek bekliyordu. Aziz Bey peçetenin içindeki parayı masanın üstüne fırlattıktan sonra peçeteyi kirli bir mendilmiş gibi ucundan tutup salladı.

"Kim istedi bunları?" diye sordu gür sesiyle.

Bahri gelmekte olan felaketi sezmişçesine tüm gücüyle klarnetine üflüyor, durumu boğuntuya getirmeyi, Aziz Bey'in muhtemelen büyük hakaretler içerecek olan sözlerinin duyulmasını önlemeye çalışıyordu. Mercan da aralıksız darbukaya vuruyordu. Ekibe yeni katılan kemancı da Bahri'nin ve Mercan'ın gayretine bilinçsizce katıldı, yayını tellere sürttükçe gıcırtılı, kulak tırmalayan bir ses çıktı. Ortada ne ritim ne nağme ne de başka bir şey kalmıştı. Bahri bu uyumsuz gürültünün Aziz Bey'i daha da azdıracağını anladı, klarneti bıraktı, Mercan'ın darbukaya vuruşları yavaşladı, hepten kesildi. Aziz Bey'in küstah ve öfkeli duruşu, loş ışık altında yanıyormuş gibi görünen gözleri grubu şaşırttı.

Bir sessizlik oldu. Aziz Bey'in sorusu bu sessizlikte çınladı.

"Kim istedi bunları, dedim!"

Peçeteyi lime lime yırtıp masaya konfeti gibi bıraktı. Peçete parçaları yarısı yenmiş pilakinin, haydarinin, salatanın içine usul usul döküldü. Peçeteyi gönderen gençlerin birinden yarı sarhoş, çokça alaycı bir ses duyuldu.

"Hasta mısın sen amca yaa.."

Bu söz üzerine Aziz Bey'in yumruğunu masaya vurmasıyla Zeki'nin Aziz Bey'in üstüne atılması, hemen hemen aynı anda oldu. Aziz Bey'in yumruk indirdiği dingildek masadaki bardaklar, şişeler devrildi. Kızlar üstlerine akan kırmızı şarabı görünce çığlık attılar, bağrıştılar.

Zeki, Aziz Bey'i omzundan tuttuğu gibi sarsmaya başladı.

"Yettin ulan! Yettin artık!"

Aylardır içinde biriken öfke doyumsuz bir hazza dönüşmüştü. Beyninde günlerdir çınlayan sözler ağzından şurup lezzetinde çıkıyor, yaşadığı hazza kendi de inanamıyor, derin, kuvvetli nefesler alıyor, bağırırken ağzından tükürükler saçılıyordu. Neye uğradığını anlaya-

mayan Aziz Bey'i içerisi çok duman olduğu için az önce açılmış olan kapının önüne sürükledi.

"Canıma yettin!" diye bağırdı. "Burama geldi artık! Ocağıma incir diktin. Batırdın ulan beni, batırdın hayvan! İnsanlık ettik diye mi? Karnını doyurduk diye mi aç köpek?"

İki eliyle birden omuzlarına vurup itiyor, o ittikçe Aziz Bey haksız yere azarlanan bir çocuk ifadesiyle küçük, geri adımlar atıyor, sendeliyordu.

Bu manzara Bahri'ye çok ağır geldi. Aziz Bey'in yüzünde öyle durgun, öyle masum bir ifade vardı ki olaya tanık olanlar bile bu ağlamaklı yüze bakınca az önce yaşanan sahnenin gerçek olmadığını, bir rüya gördüklerini sanıyorlar, gerçekle rüya arasında kararsız, öylece bakıyorlardı. Bahri yanlarına geldi, saniyeler içinde bütün bunlar olup biterken Zeki'nin önüne geçmeye çalıştı.

Aziz Bey kıvrıldığı yerde sessizce uyurken, birdenbire şiddetle dürtülerek uyandırılmış gibi, Zeki'nin bütün bunları niye yaptığını anlayamayan, boş bir ifadeyle bakıyordu. Sonra olayın sebebini değil, hareketin kendisini fark etti. Durdu, yüzünden kısacık bir an, tükürür gibi bir ifade gelip geçti. Sonra o şaşkın, çocuk çehresi sertleşti. Aziz Bey'i çekirdekten yetişme, ünlü tamburi, assolistlerin, karşısında hazır olda durduğu Aziz Bey'i yerden bitme bir cüce, bir zavallı, bir bok itip kakıyordu. Omuzları bir anda dikleşti. Bu zavallıya haddini bildirmek, ayağının altında ezip ufalamak için bir hamle yaptı. Yaşlılık çilleri basmış elini kaldırıp Zeki'nin yüzüne bir tokat atmaya hazırlandı. Zeki bu hareketi gördü, kan beynine sıçradı, havada oynaşan eli değil, yer yer dikişleri atmış, eski kostümün kolunu yakalayabildi. Gözleri kararadı. Aziz Bey'i önce kendine doğru hızla çekti sonra çok sert bir hareketle kapıdan dışarı itti.

Kendini hâlâ yıllar önceki boylu poslu, güçlü, vakur,

genç adam sanan Aziz Bey meyhanenin önündeki çamurlu su birikintisine yuvarlanırken, kostümünün boydan boya yırtılan kolu Zeki'nin elinde kaldı. Bahri hâlâ büyük ve gürültülü nefesler alan, birdenbire patlayan bu öfkenin verdiği hazza kapılmış olan Zeki'nin önüne geçerek onun çamurlu su birikintisi içinde, acıklı gözlerle, ıslak bir kedi yavrusu gibi bakan adamın üstüne yürümesine engel oldu. Böyle yerlerde, her kavgada ortaya bir bıçak çıktığını sanan iyi aile kızları sapsarı olmuşlar, bir kan damlası görürlerse isterik ağlamalarla kendilerinden geçmeye hazır bir halde Zeki'nin arkasında birikmişlerdi. Herkes şaşkındı.

Zeki öfkeden kısılmış bir sesle bağırdı.

"Defol ulan! Bir daha da buralarda görünme!"

Aziz Bey yağmur altında dizlerinin üstünde doğruldu, sağ elini ölmekte olan bir kuşun pençesi gibi açarak havaya uzattı.

"Ver kolumu.." diye inledi.

Zeki bu hazin manzaranın müsebbibi olmanın ona gelecek günlerde vereceği derin acıdan habersiz, elinde bir paçavraya dönmüş olan kolu öfkeyle Aziz Bey'in üstüne fırlattı. Kol suya düştü, Aziz Bey kolu sudan aldı, silkeledi. Bahri dili tutulmuş gibi, hiçbir şey söyleyemeden ama elleri titreyerek Zeki'yi içeri çekiyor, Mercan kapının ağzına biriken kızların üstünden olup biteni görmeye çalışıyor, Davut meyhanenin cephesini boydan boya kaplayan pencerenin ardında gülümsüyordu.

Zeki durdu, soluklandı, sudan kalkmaya çalışan Aziz Bey'e hırsla tükürdü. Sonra sanki bu görüntüyü zihinlerden silmek, filmi yeniden başlatmak ister gibi, ağlamaklı bir gıcırtıyla ağır ağır kapanan kapıya şiddetli bir tekme attı. Kapının el örgüsü bir perdeyle örtülü camı şangırtıyla Aziz Bey'in üzerine indi. Kabına sığmayan bir avuç cıva gibi huzursuz geçmiş bir hayatın üzerine inen bu çıngı-

raklı, ürpertici sesle birlikte Zeki'nin eli ayağı kesildi. Bir masaya oturdu, ilk bulduğu bardaktaki suyu titreyen elleriyle içti. Grup suspus olmuştu.

Aziz Bey üzerine düşen cam kırıklarını silkeledi. O an, uzun ve ümitli bir yolculuğa çıkarken öfkeyle çarptığı kapının yere inen camı aklından geçti. Kırılan bir camla başlayan uzun serüvenin sonuna gelmişti.

Bahri kapıyı açtı, dışarı çıktı. Şiddetli bir yağmur yağıyor, bu dar, boğuntulu sokağı alçakgönüllü bir loşlukla aydınlatan sokak lambasının ışığında damlalar neredeyse tek tek seçiliyordu. Aziz Bey'in sokağın sonuna doğru yürüdüğünü gördü. Beyaz gömleğinin örttüğü sağ kolu gecenin karanlığında hazin bir beyaz leke olarak ağır ağır uzaklaşıyor, bu elin ucundaki kostüm kolu yere değiyordu.

1999

Güneşten ağır ağır gölgeye çekilir gibi, pek de anlamadan akşam olur gibi, ışıklı, neşeli bir yüzden kederlere geçti Aziz Bey. Kederli bir mazisi oldu. Burnu havada, başı dikti hep. Başka türlü yaşamayı beceremediyse de, o gece, Haliç'in kirli sularına bakarken anladı ki hep öyle, burnu dik yaşadığını sanmış. Oysa şiddetle yanılmış. Ve yine anladı ki hayatı tümüyle bir yanılgıymış.

Aziz Bey, Tunç'un insan olmaktan doğan zaaf ve yanılgılar nedeniyle yaralanmış, boşa geçmiş hayatlar üzerine yapılandırdığı öykü evreninin en hüzünlü, en gerçek kişisi. Bazı okurlara, meyhanelerde benzerini aratacak kadar kanlı canlı ama mahzun gelen Aziz Bey'in öyküsünü okurken, bir hikâye kişisinin varlığını çok yakınınızda hissedeceksiniz.

Ayfer Tunç'un, edebiyatımızdaki en ustalıkla çizilmiş karakterlerden birini yarattığı *Aziz Bey Hadisesi*, son yıllarda yazılmış en sarsıcı metinlerden. Her geçen yıl daha çok okunuyor, daha çok tartışılıyor.

can

10,50 TL
KDV DAHİL

ISBN: 978-975-07-2176-2

9 789750 721762

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi